ԱՒԵՏԱՐԵՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ, ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ 40. ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՓԵՏՐՈՒԱՐ 12, 1887 ԹԻՒ 7.

ZIEGLERGASSE

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

	Եր֊ես
Քրիստոս է Բոլոր Լրումն	49
Մարիերոսութեան Սերմն և Պատգն Ա֊փրիկէ	49
Պաշտպանեցէք Տղայքը	50
Ինչ Շարժառիթ կայ Քրիստոնէական Աշխատութեան	51
Մրցում ի Գերմանիա	51
Կովկասու Դուռը	52
Մաք Ատամի Հնարած Թուերը	52
Աշխարհ	53
Փչրանք	53
Նամակներ	54
Հանդէս Քաղաքական	55
Աւժէք Դրամոց	56

ԱՒԵՏԱՐԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ կը հրատարակուի ամեն Շաբաթ օր.

Տարեկան գինն է ամեն տեղոյ համար, 2 Մեճիտիյէ, վեց ամսեայն 1 Մեճիտիյէ, կանխիկ, եւ հատը 40 փարա։ Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Խմբագրութեան վերաբերեալ նամակներ պարտին ուղղուիլ առ Մր. Հ. Ս. Պարնըմ։

Բաժանորդագրութեան եւ թղթատարութեան պատկանեալ ամեն գրութիւնք պարտին ուղղուիլ առ Մր. Ո. Ո. Բիր. Ամերիգան Խան, կ. Պոլիս։

Ամերիգայի Միսիոնարաց Ընկերութեան կողմանէ,
Ձ. Բ. ԿՐԻՆ, ԱՐՏՕՂԱՏԵՐ
Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ

ԲՐԻՍՏՈՍ Է ԲՈԼՈՐ ԼՐՈՒՄՆ

Թանդի Հայրը հաճեցաւ որ ի Քրիստոս ամբողջութիւն բնակի անոր մէջ.

ԿՂՈՍ. Բ. 19.

Մեռնիք որ դեռ նորոգուած չեն, արտարաւ չե՞ն որ հաշտուին Աստուծոյ հետ ի ձեռն այսպիսի փրկչի մը։ Եթէ Հայրը կը հաճի դնել ամէն չնորհք ի Քրիստոս, ո՛վ մեղաւոր, դու չե՞ս հաճիր գալ և ընդունիլ զայն ի ձեռն Քրիստոսի։ Քրիստոս է վայր ուր մեղաւորը կը գտնէ իւր Աստուածը։ Աստուած է ի Քրիստոս, և երբ կու գաս Քրիստոսի՝ Աստուած կը պատահի քեզ, և խաղաղութեան դաշնագիր կը կնքուի ի մէջ քո և Բարձրելոյն։ Համաձայն չե՞ս Աստուծոյ հետ այս մասին — որ Քրիստոս փրկուրեալ։ Ջե՞ս ըսեր, "Կ'ուզեմ փրկուրիլ զնա ընդունելով նորա ողջոյն չնորհքը, սէրը և ողորմութիւնը։" Լաւ, եթէ յօժար ես ընդունիլ զՔրիստոս, Աստուած ըրած է գործ յօժար, և այդու յայտնած է թէ ինք յօժար է փրկել զքեզ։ Քրիստոս հաճելի է Աստուծոյ. քեզ ևս հաճելի է Քրիստոս։ Եթէ այդպէս է, արդէն խաղաղութիւն ունիս Աստուծոյ հետ, վասն զի Քրիստոս է "մեր խաղաղութիւնը։"

Եւ անտարակոյս եթէ բոլոր լրումն միշտ կը բնակի ի Քրիստոս, մեծ պատճառ կայ որ ամենքին որ դեռ չեն հաշտուած, իսկոյն օգուտ քաղեն այդ իրողութենէն։ Իզի՞ թէ օրհնեալ Հոգին ցուցանէր քեզ, ով մեղաւոր, թէ քու բոլոր կարօտութիւնդ լեցուներու բաւականութիւն կայ ի Քրիստոս, և հարկ չէ որ քու տկարութիւնը ետ պահէ զքեզ, և ոչ իսկ քու սրտիդ կարծրութիւնը, և ոչ քու կամացդ յամառութիւնը, վասն զի Քրիստոս կարող է մինչև իսկ հպատակեցունել ամէն բան իւր անձին։ Եթէ վհատած ես, Նա պիտի գտնուի քեզմէ։ Փնտռէ զնա մինչ կը գտնուի։ Մի դադարիր փնտռելէ մինչև Հոգիդ խոնարհի Նորա առջև։ Սիրտդ կարող չէ՞ երևակայել զնա, — այսօր փառաւորեալ, և տակաւին միևնոյն փրկիչը որ իրրև չարագործ ոչ գտնուեցաւ խաչին՝ մեղաւորաց համար։

Կարկառէ ձեռքդ և դպչէ ողորմութեան արծաթեայ դաւազանին զոր Նա կուզղէ առ քեզ, վասն զի անոր դպչողը կ'ապրի։ Նայէ այն սիրելի դէմքին, ուր արտասուք երբեմն իւրեանց ակօսներ բացին, և վիշաք իւրեանց դիմեր. նայէ, կ'ըսեմ, և ապրէ։ Նայէ այդ ճակատին որ կը շողայ բազում բոցանշոյլ դոհարներով, — այն կրեց երբեմն փշեայ պսակ. Թող Անոր սիրով փղձկի քու սիրտդ և դղրդայ։ Նեռէ ինքզինքդ Նորա բազկաց մէջ այժմ, դգալով, "Եթէ կորսուիմ, Թող կորսուիմ հոն։ Նա պիտի ըլլայ իմ միակ յոյսս։" Տէրը կենդանի է որ ձեզմէ և ոչ մէկ Հոգի պիտի կորսուի երբ կու գայ և կը վատահի Քրիստոսի։ Երկինք և երկիր պիտի անցնին բայց երբեք պիտի չանցնի Աստուծոյ այս խօսքը. "Ով որ հաւատայ և մկրտուի՝ պիտի փրկուի։" Աստուած ըսած է զայն, և պիտի չկատարէ՞։ Նա յայտարարած է, և այն պարտի ծնիլ հաստատ։ "Ամէն ով որ անոր հաւատայ՝ պիտի չկորուի, հապա յաւիտենական կեանք պիտի ունենայ։" Ո՜հ, վատահէ Անոր։ Կ'աղաչեմ քեզ Աստուծոյ ողորմութեամբը և Քրիստոսի լրումութեամբը, վատահէ Անոր այժմ — այսօր։ Տայ Աստուած որ վատահիս անոր, ի սէր Քրիստոսի։

ՍԲՐՃԱՐՆ

ՄԱՐՏԻՐՈՍՈՒԹԵԱՆ ՍԵՐՄՆ ԵԻ ՊՏՈՒՂՆ

ՅԱՓՐԻԿԷ

Ի ՊԱՏ. Ա. Ա. ԿՈՐՏԸՆԷ

Դարձեալ միսիոնարական դաշտը նուիրուեցաւ մարտիրոսաց արեամբ, և դարձեալ ապացուցուեցաւ թէ արիւնն է սերմն եկեղեցւոյն։ Հանինկլիքն եպիսկոպոսին օրագրութիւնը որ մօտերս հրատարակուեցաւ, կը յայտնէ թէ ինչ անվրդով արիութեամբ և յաղթական ուրախութեամբ նա դիմաւորեց իւր մահն ի ձեռն Ուկանդայի վայրենի թագաւորին, և կը ցուցնէ թէ այն ղոր պէյգըն կը կոչէ "մարտիրոսութեան հրաշքը," տակաւին կարելի է որ տեղի ունենէ այնպիսի դարու մէջ որ յոյժ քիչ վարժուած է Քրիստոսի համար նեղութիւն կրելու։ Եւ չենք մոռցած թէ ինչպէս երբ այս նահատութեան լուրը հասաւ Անգղիա մի քանի ամիս առաջ, առաւել քան քան երիտասարդք, մի քանի չաբթուան միջոցին, յառաջ եկան նուիրել իւրեանց անձերն այն դաշտին որուն վրայ եպիսկոպոսը նահատուելով մարտիրոս եղած էր։

Եւ այժմ ևս առաւել արիւնաթոյլ հաւանութիւն մը լսուը կու դայ մեզ նոյն դաշտէն։ Բնիկ Քրիստոնեայք չարդուած են ամենասահարկու տանջանօք, — երբ կոտասանք սրով նահատուած, այլք անդամահատեալ, բազումք նիզակահար սպանուած, և երեսուն երկուք ողջ այրուած միեւնոյն խարոյկի մէջ։ Եւ սակայն կու գայ նաև լուր թէ չարդէն ի վեր քանի երեք աշակերտք մկրտուած են, յայտնապէս դաւանելով զՔրիստոս՝ դրեթէ սոյնժամայն դիմագրաւելով։

Այս ամենը կու տայ մեզ մտածել և հաշուել թէ ինչպէս Ափրիկէի գերեզմանատունը սկսած է ըլլալ Աստուծոյ արտը, ուր կը հասունայ և կը հնձուի

առատ պտուղ միսիոնարական յաղթա-
նակին։

"Թէև հաղթե՛ն եղան, բայց Ա՛ստուած չէ՛ն," էր խօսքն զոր Մէլվիլ Քոքս խնդրեց որ արձանագրուի իւր գերեզմանաքարին վրայ։ Այս անձնուէր նորատի Մեթոտականը, նուիրեալ, և Քրիստոսի համար հրաւառ սրտով, տուած էր իւր կեանքը Ափրիկէի, 1833ին մեկնելով իւր հայրենիքէն. բայց մահառիթ կլիման իջեցուց զնա ի գերեզման մինչդեռ նա հազիւ սկսած էր իւր գործը։ Եւ սակայն աղօթքն զոր այն լուռ տապանաքարը ի Մոնրովիա կ'ուղղէ առ Աստուած կէս դարէ ի վեր, հրաշալի կերպիւ պատասխան ընդունած է։ Երեսուներեք միսիոնարական ընկերութիւնք, ըստ նորագոյն վիճակագրի, այժմ կը գործեն Ափրիկէ։ Նոքա ամէն կողմէ չուրջ պատած են խաւար երկիրը, նման պաշարող բանակի մը զօրաբաժնից, և միասին յառաջ կը խաղան դէպ ի կեդրոնը՝ միանդամայն դրաւել զվերջին ամրոցս մարդակերութեան և գերեվաճառութեան։ Եւ այժմ Արեւմտեան Ափրիկէի այս դաշտին վրայ ուր Քոքս այսպէս լինկաւ, "կան առաւել քան քառասուն հազար անդամք այլ և այլ եկեղեցեաց, ի բաց առեալ հարիւրաւորներն որք վարժարանաց մէջ կը պատրաստուին քարոզիչ ըլլալու, և հազարաւոր մանուկներ և երիտասարդներ որ Քրիստոնէական դաստիարակութիւն կ'ընդունին, և հարիւր հազարաւորներ որք լսած են Աւետարանը։"

Ոչ երբէք այնչափ անհաւանական էր թէ Ափրիկէ պիտի լքանի, որչափ է այսօր։ Դիւցազն կոլա, որ Գաղիական Առաքելութեան կողմանէ ղրկուած էր ի Սենեկալ, ճշմարիտ մարգարէ էր։ Նա և իւր կինը, իւրեանց աշխատութեան կայանը հասնելէն եռամ մէկ տարի չանցած ինկան՝ մաքառելով նեղութեանց և մահառիթ կլիմային դէմ։ Բայց նորա հրաժեշտի բանք էին. "Մի վհատիք եթէ առաջին աշխատաւորը մեռաւ իյնան դաշտին վրայ։ Անոնց գերեզմա՛ն պիտի ցոյցնեն ճանապարհ անոնց յաջորդաց, որք մեծաքայլ պիտի անցնին անոնց գովքն։" Այս յաջորդք այսօր յառաջ կու գան աւելի քան որչափ հայրենեաց մէջ գանուող Քրիստոնէից Թոյլ եռանդը կրնայ հայթայթել մինչ զանոնք հոգալու։ Ափրիկէի համար զինուոր դրուղք առատ են։ Իցէ՛ թէ գանուեր Աստուծոյ նուիրեալ հարստութիւն զանոնք ղրկելու համար։

Կարելի է մարտիրոս կոչել զՄամուել Գրաուէհըը եթէ կրնանք ժամանակագրական ախալ դործել և ըսել թէ նորա մարտիրոսութիւնը պատահեցաւ իւր կենաց սկիզբը։ Հազիւ երբէք սրտաչարժ տառապանք և բռնութեանց են թարկուած են ներկայ կենաց մէջ այսպիսի պատուով և փառօք։ Նա դաղուած էր իւր մանկութեան տունէն Ամերիկէ. վաճառուած ի դերութիւն. փախանակուած մէկ սատրնաղուցիչ ծառայութենէ ի միւսն. անդամ մը անարդական կերպիւ վաճառուած էր ի փախարէն մի քանի լիտրա ծխախոտի. և սակայն նա ապրած էր, և աղատուեցաւ և դաստիարակուեցաւ, և այսօր է Եպիսկոպոս Անգլիական Եկեղեցւոյն։ Նորա մշակութեան ներքև Նիկէր դեռևին հովիտը պարտէզի նման ծաղկած է։ Նորա թեմն ունի երեք հազար հաղորդական անդամ, և որ լաւագոյնն է, ունի առաքելական ընկերութիւն մը որ այժմ կը ղրկէ մարդիկ և կը հաստատէ կայաններ Ափրիկէի ուրիշ մասանց մէջ։ Երբէք աւելի նշանաւոր եղած է ուղին՝ սատրնադոյն խանարհութենէ ի բարձրադոյն պատիւ, քան զոր կը տեսանենք ի կեանս այս սեւամորթ Եպիսկոպոսին։

(Մնացեալ յաջորդ թուով)

ՊԱՇՏՊԱՆԵՑԵՔ ՏՂԱՑԻՔ

Մեզ ծանօթ բժիշկ մը որ բարեսիրական ընկերութեան մը կը ծառայէր, ի սկզբան բոլոր հիւանդներն իւր տունը կ'ընդունէր։ Բայց բազումք կու դային փոխանցիկ եւ վտանգաւոր հիւանդութեամբք բռնուած, եւ նա զգաց թէ կ'անլրաւէր իւր զաւակներն այսպէս վտանգի նշաւակ ընելով զանոնք։ Իւր անձը ախտիւ վարակման նշաւակ ընել սիրած էր իւր պաշտօնին պարտականութեանց համբուն մէջ, բայց Աստուած անոր յանձնած էր այն մանուկները, եւ նա պարտական էր ըստ կարելւոյն պաշտպանել զանոնք հիւանդութենէ։ Եւ ուստի ի ձեռս բերաւ դրամ որով կառոյց պաշտօնարան մը քաղաքին ուրիշ մէկ կողմը ուր կրնար ընդունել հիւանդներ առանց վախ ունենալու իւր ընտանեաց համար։

Արդի բժշկականութեան երեւելի յատկանիշներէն մին է մեծ ուշադրութիւնը որ կը նուիրուի արդելիչ միջոցներու։ Բժիշկք աւելի լաւ գիտեն այժմ, քան որչափ գիտէին յառաջագոյն թէ որպէ՛ս պարտ է վանել ինչ ինչ ախտեր, բայց նաեւ կը սորվին թէ ինչպէս կարելի է պաշտպանել զմարդիկ ախտիւ վարակուելէ։ Նոքա վարձով տեսած են թէ առողջները հիւանդներէն զատ պահել, օդը մաքրել, բառնալ աղտեղութիւնը, եւ խնամ տանիլ որ հիւանդութեան սերմունք չտարածուին անմաքուր անդեամբ կամ ջրով, աւելի օգտակար է քան թէ դեղ տալ մարդոց։

Կարօտութիւն կայ որ նոյն դրութեան հետեւինք ի մասին բարոյական դաստիարակութեան մեր զաւակաց։ Մեր խնամոց յանձնուած են անոնց հոգիներն որպէս անոնց մարմինները։ Կը վախնանք թէ կան ոմանք որ ծուռ գաղափար ունին նկատմամբ այս ճշմարտութեան նշանակութեան։ Կը կարծեն թէ ճիշդ ինչպէս կան տղայոց հիւանդութիւններ, որպէս են հարսանեաց եւ կապոյտ հազ, զորս գրեթէ ամէն տղայք կ'ունենան, նոյնպէս ակնկալելի է որ ամէն տղայ ժամանակ մը ծառայէ մեղաց։ «Հիմա տաքարիւն ժամանակն է,» կ'ըսէ հայրը, երբ կը ծանուցուի անոր իւր որդւոյն չար ընթացքը, «բայց կը յուսամ թէ անիկա կ'աղատի։»

Բայց այս բոլորովին ծուռ տեսութիւն է։ Մենք պարտինք խնամք տանիլ որ անհոգութեամբ տղայոց հիւանդութեանց չենթարկենք մեր զաւակները։ Ո՛ր հայր իրաւունք ունի ծաղկի հիւանդութեան նշաւակ ընել իւր զաւակը երբ կրնայ պաշտպանել զնա պատուաստով։ Մանաւանդ են մեզ դէպքեր յորում այս տղայոց հիւանդութիւններու զոհ գացած են մէկ ընտանեաց մի քանի կամ բոլոր զաւակունք։ Եւ քանի՛ տղայք կորուսած են իւրեանց հոգիներն մինչ անոնց ծնողք կը խորհէին թէ նոքա բնական ընթացիք սակաւ մ'ինչ կը հետեւէին մեղսալից հաճոյից, եւ հուսկ ուրեմն ապաշխարելով պիտի վարէին Քրիստոնէական կեանք։ Եթէ տղայ մը սուտ կը խօսի, պարտինք ջանալ որ զղջման բերենք զնա. բայց լաւագոյն չէ՞ր ըլլար եթէ երբէք սորված չըլլար սուտ։ Եթէ երիտասարդ մը աղտեղած է իւր հոգին անսուրբ խորհուրդներով եւ գործերով, պարտինք աշխատիլ եւ աղօթել որ ազատենք զնա այս բարոյական հիւանդութենէն. բայց առաւել պիտի չընտրէ՞նք որ նա միշտ սուրբ մնացած ըլլար։ Մեղքը, մինչեւ իսկ երբ ապաշխարութեամբ կը ներուի, միշտ նոր համար զղջում եղած է, կը թողու իւր հետեւ սպի եւ ցաւ։

Ուրեմն պատսպարինք մեր զաւակները բարոյական ախտից վարակմանէն։ Ամէն կողմ կան ազդեցութիւններ որ կրնան թունաւորել անոնց հոգին, բայց պարտինք պաշտպանել զանոնք։ Այս՝ պարտականութիւն մըն է որոյ կատարումն մենք, իբրեւ քրիստոնեայք, կը պարտինք թէ՛ մեր զաւակաց եւ թէ՛ եկեղեցւոյն։ Եւ մեր պարագայք զօրաւոր հարկ կը դնեն մեր վրայ հաւատարիմ ըլլալ այս մասին։ Աւետարանական գործն այս Պետութեան մէջ՝ անցած է իւր առաջին ատիճաններէն։ Մարդիկ այժմ կը նային ոչ այնչափ քարոզուած վարդապետութեանց, որչափ կենդանի «թուղթերուն,» — այն է՝ հանապազորդ կեանքին այն մարդոց որ ընդունած են այն վարդապետութիւններն։ Բայց Աւետարանական ժողովրդեան առաջին սերունդն արագ կ'անցնի։ Անոնք որ հետեւեցան իւրեանց խղճմտանաց ձայնին մինչեւ իսկ երբ այն առաջնորդից զանոնք հալածանաց եւ անարգանաց ճամբէն, կը թողուն իւրեանց տեղերն իւրեանց զաւակաց։ Մեր ժողովրդոց բաղմաց մէջ վերջերս դո՛յզն աճում եղած է արտաքուստ։ Ժողովուրդը անընդհատ կը փոխուի, բայց փոփոխութիւնը կը կայանայ յայսմ որ նոր սերունդը հնոյն տեղը կը բռնէ։ Ուստի կենսական կարեւորութիւն ունի այս ժամանակը։ Նոր մարդիկը պիտի ունենա՞ն հիներուն հաւատքը, եռանդը, եւ անձնազրացութիւնը։ Երբ դիւղ մը կամ ընտանիք մը կաթոլիկութեան կը դառնայ, յայս կայ թէ անոնց կացութիւնը մնայուն պիտի ըլլայ, վասն զի գլխաւորապէս եկեղեցական յարաբերութեան եւ արտաքին ձեւերու փոփոխութիւն մը կատարուած է։ Բայց Աւետարանական եկեղեցին ոչինչ է առանց հոգեւոր կենաց։ Եթէ անոր մէջ չըլլան աղդեցութիւններ որ կու տան մարդոց վարել սուրբ եւ անյողդողդ հոգեւոր կեանք, այն կը մեռնի։

Այս նոր սերունդը պիտի ցուցնէ՞ թէ ունի այս հոգեւոր կեանքը։ Եւ երբ այս օրուան տղայք մեծնալով կ'ըլլան արք եւ կանայք, պիտի «զարդարո՞ն մեր Փրկիչ Աստուծոյ վարդապետութիւնը,» ապրելով անոր փառաց համար։ Միայն Բողոքական ծնողաց զաւակ ըլլալնին չապահովեր զայդ։ Յորհեցէք այս տղայոց չատերուն վիճակին վրայ։ Անոնց չուրջը գտնուող չափահասից եւ տղայոց մեծ մասը բնաւ դաղափար չունին հոգեւոր կենաց վրայ։ Նոքա կը լսեն խօ-

սակցութիւն եւ կը տեսնեն վարմունք որ յայտնապէս հակառակ են Աստուծոյ օրինաց։ Աւետարանական հա՛րք եւ մա՛րք, խորհած էք թէ որպիսի՛ բարոյական վարակման նը-չաւակ են ձեր զաւակունք։ Եթէ մի անգամ ուղիղ ճամբէն ի բաց հրապուրուին, դըժ-ուար պիտի ըլլայ եւս բերել զանոնք, զի բա-զում եւ բուռն են զանոնք չուրջ պատող զօրութիւնք չարեաց։

Զանոնք պաշտպանող ազդեցութիւնը պար-տի զալ ձեր Քրիստոնէական տուներէն եւ ձեր Աւետարանական հաստատութենէն, թէ ճիշդ ի՛նչ կերպիւ այդ ազդեցութիւնը պարտի ի գործ դրուիլ, չենք յանձն առնուր ցուցնել։ Կ՛ուզենք միայն տպաւորել ձեր մտաց վրայ ձեր զաւակաց վտանգն եւ ձեր պատասխա-նատուութիւնը։ Բնականապէս պիտի ջանաք պահել ձեր զաւակները ազականիչ ընկեր-րութենէ։ Պարտիք ընել զայդ անչուշտ, որչափ որ կարելի է, բայց աչխարհ այնչափ լի է չարեօք որ կարող չէք բոլորովին չայողիլ։ Զար եւ ազականիչ ընկերք պիտի պատա-հին ձեր զաւակաց՝ դպրոցին մէջ կամ փողո-ցը։ Բայց եթէ ձեր զաւակունք լիակատար մտերմութեամբ ձեզ վստահելով կը պատմեն ձեզ ինչ չարիք որ կը տեսնեն կամ կը լսեն, կրնաք պաշտպանել զանոնք ընդդէմ այն չարեաց։

Միայն թէ արթուն մտօք ըմբռնեցէք այս իրողութիւնը թէ բարոյական ախտից մեծա-լոյս չուրջ կը պատէ զձեզ. յիշեցէք թէ ինչ վիշտ կրած էք ձեր մեղքերէն։ Հաւա-տացէք թէ հարկ չկայ որ ձեր զաւակունք մինչեւ իսկ մի քանի տարի նուիրուին Սատա-նային ծառայութեան, եւ խնդրեցէք Աս-տուծմէ որ օգնէ ձեզ պաշտպանել զանոնք։ Զենք հաւատար թէ ի դուր պիտի ըլլայ ձեր խնդրուածքը։

ԻՆՉ ՇԱՐԺԱՒՈՒԹ ԿԱՑ ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏՈՒԹԵԱՆ

«Տէրոջը յուսա եւ բարութիւն ըրէ.» — նախ յուսա, յետոյ ըրէ։ Բայց յուսալ կը նչա-նակէ թէ պարտինք ճանաչել զնա։ Այդ գի-տութիւնը կու գայ լինճ եւ քեզ, սիրելի ըն-թերցող, երկու կերպիւ որ սակայն մի են։ Կրնանք ճանաչել զնա Բանիւ որ գրուած է. բայց գրուած Բանն կը յայտնէ մարմնացեալ Բանն։ «Աստուած էր Բանն։» Աստուծոյ փառքը կը փայլի ի դէմս Յիսուսի Քրիստո-սի։ Աստուած է ի Քրիստոս։ Սուրբ Հոգւոյն ուսուցմամբ լուսաւորեալ, մենք կը ճանա-չենք զնա ի Քրիստոս։ Քրիստոսի գործը կը յայտնէ թէ նա ունի անհուն սէր եւ սուրբ է նորա կառավարութիւնը։ Այդ կը տեսնենք զԱստուած որ այնչափ կը սիրէ զմարդիկ որ կու տայ իւր Որդին զանոնք փրկելու հա-մար։ Այդ կը տեսնենք զԱստուած որ այն-չափ կը սիրէ արդար օրէնքը — որ կը նչա-նակէ բացարձակ ուղղութիւն, — որ թոյլ չտար զիմալից սիրոյ գործել՝ մինչեւ արդա-րութիւնը գոհ ըլլայ, կամ կարելի ըլլայ նե-րում չնորհել առանց զոհելու իւր Աստուա-ծային առորոգելիներն։

Այսպիսի էակի մը վրայով պատչաճապէս կրնայ ըսուիլ «Տէրոջը յուսա.» Եւ եթէ մարդ կրնայ յետսալ լինել վասն թողութեան եւ կենաց, անտարակոյս կրնայ յուսալ ի նա նկատմամբ իւր կենաց գործոյն։ Եթէ նորա խոստումներն կատարելապէս վստահանալի են, անչուշտ վստահութեամբ կրնանք հետե-ւել նորա հրամանագաց։ Եթէ նորա չնորհքը կը բերէ փրկութիւն, նորա կամքը արժանի է յարգանաց։ Եթէ նա կը փրկէ կորուստէ անզուգական եւ անհնախընթաց կերպիւ, արժան է որ ընդունի յարգական հնազանդու-թիւն երբ պատուէր կու տայ թէ ինչպէս պարտ է գործածել տաղանդներ եւ պատե-հութիւններ մինչ կը ճամբորդենք դէպ ի տուն երկնային։ Եւ գալով չարժառթի — միթէ հարկ է տալ բացատրութիւն։ «Եթէ զիս կը սիրէք պահեցէք իմ պատուիրաններս» Այո՛։ «Տէրոջը յուսա,» նախ։ Այդու կ'ու-րոյսի քու դիրքդ իբրեւ զաւակի, իբրեւ ըն-դունուած ծառայի։ Այդ կը նչանակէ թէ դու հաչտուած ես, — թէ ուրախութեամբ ընդու-նած ես հրաւէրներն որ կու գան անհուն չնորհաց կողմանէ, եւ միաքդ չեռուցեալ է երախտագիտութեամբ վասն չնորհաց որ ու-սաւ հրաւէրներն։ Եւ այդ երախտագիտու-թիւնը մարդկային զգայուն մեքենային սըր-տին մէջ կ'ըլլայ չարժիչ զօրութիւն եւ քո-ցալառ հուր, որ կու տայ արագ վազել եւ քաչել իւր ճանապէն, որուչափս սահմանեալ ուղղոյն վրայ, պարտականութեան եւ հա-ւատարիմ ծառայութեան բերը։ Նախ կու գայ ըլլալ եւ յետոյ ընել։ «Մեզքէն ազատ-ուած եւ Աստուծոյ ծառաներ եղած» — այդ է մեծ գործոյն առաջին մասն։ Ծետոյ կու գայ «պատուղը սրբութիւնով, եւ վերջը յա-ւիտենական կեանք» (Հռով. Զ. 22)։ Նախ կը տորվինք թէ երկնաւոր Հայր է Աստուած. ապա հետեւ լուսաւորեալ հոգւոյն մէջ յան-կարծ կը բղխի այս զգացումը թէ մարդկու-թիւնը եղբայրութիւն մըն է։

Զայս ընթերցողներէն ոք կը փորձուի ը-սել. «Օ՛, այդ ամէնը միայն բարեպաչտից հին պատմութիւնն է. յուսալ, պարապ պա-ղատիր, կամ թերեւս անզգայ, անչարժ, մեռեալ ուղղափառութիւն։» Ո՛չ. եթէ ոք դաւանելով յոյս անչարժ մնացած է, նա ա-նիրաւած է սրբազան մատենագիրը։ Նա կ'ըսէ. «Տէրոջը յուսա, եւ բարութիւն ըրէ։» Եւ առքա միասին կ'երթան։ Կայ երկու տե-սակ բարութիւն, որք կը տարբերին ձեւով, բայց իսկապէս միեւնոյն են։ Մանրիկ սեռեկա-պան ապաստուհի է հարուստ ասան մը մէջ։ Ոչ ոք երբէք յանցանք կը գնէ անոր վրայ։ Ինչո՞ւ-վասն զի պիտին թէ խղճի մտօք գործող աստ-ուածավախ աղջիկ է։ Ոչ մի պարտականու-թիւն, որչափ եւ զոյգն ըլլայ, զանց կ'ընէ, — ոչ մի քնո, որչափ եւ ծանր ըլլայ, կրել կը ժժկամակի։ Նա բարութիւն կ'ընէ. կը ծառայէ, կը կատարէ այն գործը զոր Աստ-ուած տուած է նմա, եւ գնա մղող զօրու-թիւնն է սէր առ Քրիստոս եւ երկիւղած յարգանք առ Հայրն Նորա որ է եւ իւր Հայ-րըն։ Կարող չէր ունենալ բարձրագոյն չար-ժառիթ քան զայս։ Դրամատան մը՝ կամ եր-կաթուղւոյ ընկերութեան մը՝ կամ Միացեալ Նահանգաց նախագահն չէ կարող գտնել բարձրագոյն չարժառիթ։ Այդ, խոհարար կին մը կու գայ միշտ ընտանեաց մէջ, եւ Մանրիկ տան գործոյն մէջ պարտի առնչու-թիւն ունենալ անոր հետ։ Բնականապէս եւ ի հարկէ չատ ժամանակ միասին կ'անցուցնեն։ Խոհարար կինը երբեմն կ'արբենայ, եւ Ման-րիկ անչուշտ կը տեսնէ զնա։ Այժմ նա կը սկսի նոր ընթացք մը, եւ հեղութեամբ եւ բարութեամբ կ'աչխատի չահել խեղճ կնոջ յարգանքը եւ վստահութիւնը, եւ հաւատա-րիմ ճգնմբք կը ջանայ աղատել զնա անոր ստորնացուցիչ մեզքէն։ Նա Տէրոջը կը յու-սայ եւ բարութիւն կ'ընէ։

Քրիստոնեայ ընթերցող, չանա բարութիւն ընել այս երկու ընթացիւք։ Կատարէ քու դրիցդ պարտականութիւնները։ Օգնէ այլոց։ Թերեւս քեզ պիտի վիճակի կանդնիլ եւ պաչտպանել Քրիստոսի փառքը, որպէս ըրաւ Նիկոդեմոս իւր պաչտօնակցաց առջեւ. կամ նման Պրիսկիլլայի եւ Ակիւլասի՝ առնուլ Ա-պողոս մը եւ ուսուցանել զնա։ կամ նման Պողոսի՝ դէմ յանդիման դիմադրել Պետրոսի մը. կամ նման փոքրիկ Եբրայեցի աղախ-նոյն՝ կենաց եւ առողջութեան ճամբան յանձ-նարարել մեկուն որ քեզմէ չատ բարձր է չատ մասամբ. կամ նման Յովսեփայ՝ խնամել եղբայրներ որ չեն չատ սիրալիր կամ երախ-տագէտ. կամ Աբրահամի նման՝ քարոզել ժո-ղովրդոց որ կ'անարգեն զքեզ, եւ Սողոմի եւ Գոմորի ատհմանաց մօտ են. կամ Յով-հաննէս Մկրտչի նման՝ մաքառել Հերովդէսի պէս փոփոխամիտ եւ կեղծաւոր հոգւոց հետ, — բայց եթէ չարժառիթդ է յարդել Երկնա-ւոր Հայրդ եւ նկատել նորա կամքը, այս «սիրոյ աչխատութիւնը» երբէք չպիտի կոր-սուի։ Նորա աչքն է դիտող եւ ամենա-տես։ Նա ունի գիրք յիչատակաց։ Նա ունի երկինք մը ուր պիտի տանի զքեզ. եւ նորա բարձր եւ կատարեալ թագաւորու-թեան մէջ՝ երկրաւոր ծառայութեամբ առա-ջակեալ զօրութիւնք եւ կարողութիւնք պիտի գտնեն յարմար տեղի եւ զբաղում։ Նա ըսաւ իւր ծառային վրայով, «Տէրոջը յուսա եւ բարութիւն ըրէ, երկրին վրայ բնակէ եւ ճշմարտութեան մէջ միայն արած-ուէ։» Այդ խօսքը ճշմարիտ է ոչ միայն Քա-նանու այլ եւ «Լիմմանուէլի երկրին» համար։

ՄՐՑՈՒՄ Ի ԳԵՐՄԱՆԻԱ
(Մ֊Է֊Ր֊Ե֊Ր)

Այս մրցում չէ ի մէջ հայրենասիրաց եւ մանչկաց, կամ ի մէջ Պա՛պանողականաց եւ Աբրահամականաց իսկ, այլ ի մէջ տգետ կա-ռավարութեան բարեկամաց եւ միահեծան իչխանութեան պաչտպանաց։ Մենք ըստ ա-մենայնի կը հաւանինք թէ Գերմանիա պարտի պաշտպանել իւր սահմանին վրայ, ունի իրաւունք իւր կիրճ եւ փորձ անձանց խրատուն հե-տեւիլ մինչեւ իսկ այն սահման որ տալով չըլայ ուրիչ կառավարութեանց համար։ Այս կիրճ եւ փորձ անձինք են Եւրոպայի կա-րողագոյն եւ չաջողագոյն զինուորք որ քիչ չահուներին զինուորաց թիւը աճեցունելուն մէջ, եւ կը կառավարուին իշխանական զարմէ մը որ յանչափս կը խորչի անպէտ ծախքերէ։ Մենք կը համաձայնինք յայտ եւս, եւ անցե-լոյն մէջ ամիսներով չարունակ պնդած ենք թէ Եւրոպայի կացութիւնը կարի յոյժ վտանգաւոր է, եւ թէ աէրութիւնք որ կը զինուորին իւր թէ պատերազմին է յոյժ մօտալուտ, այնք են որ ճշմարտութիւնը քան զայլս պայծառ կը տեսանին։ Այսպէս մանաւոր կերպով կը հա-մարինք թէ անապահովվիճակի մէջ կը գտնուի Գերմանիա, որ զրուած է երկու չազացքի քարերուն, Գաղիոյ եւ Ռուսիոյ, մէջտեղ, որ եթէ անոր Յորիրդարանի անդամք մերժէին նպաստը եւ կամ զանացին տալ զինուորին-րը զոր կը պահանջէ Կառավարութիւնը, կամ վարանէին ընել պաչտպանողական նախապ-դուչութիւններ ինչ որ յանձնարարէ Կոմս Յոն Մոլթքէ, պիտի տարակուսէինք անոնց ի քաղաքականս ողջմտութեան վրայ, եւ պի-տի համարէինք թէ բաւական պատճառ ծա-զած է արդարացունելու սեռական հարուած մը եւ կամ առժամանակեայ զինադադարու-թիւն մը։

Բայց Յորիրդարանի անդամք չըրին եւ ոչ մին այս բաներուն։ Բայսմարկին մէջ ընդդի-մադիր կուսակցութիւնը ճանչցաւ ներկայ կացութեան պէտքը, եւ քուէարկեց ամէն ինչ

որ պահանջեցին Նախարարապետը կամ զինուորական պետք, պահանջելով միայն որ զինուորական ծրագրին համար որոշեալ ալեւմատնաժամը — այսինքն միջոցը յորում Խորհրդարանը կը հրաժարի իր իրաւունքներէն, — սոհմանուի երեք տարուոյ։ Եթէ ի Գերմանիա երբէք գոյութիւն պիտի ունենայ սահմանադրական կեանք, քան զայս աւելի քանաւոր պահանջ քնաւ չէր ըլլար։ Այս ծրագիրը կառավարութեան իսկ խոստովանութեան համեմատ ներկայ կացութեան ճգնաժամի մը մէջ գտնուելէն առիթ առած է, եւ զինուադրութեան նոր արձանագրութեան մէջ մտնողներուն ծառայութեան սահմանն է ընդ ամենայն երեք տարի։ Եթէ ծրագրին ժամանակը երկարեր, այս զօրքերը աւելի օգտակար կամ աւելի արդիւնաւոր չէին ըլլար։ Վասն զի եթէ զինուորական տարին քուէարկուէր քանի-մէկ տարուան համար, կամ ցկեանս, այս զինուորագրեալք տակաւին ազատ պիտի մնային ներգործապէս ծառայելէ երեք տարին աւարտելէն ետքը։ Դարձեալ, կ'ակնկալուի թէ վիշեալ զինուորաց ծառայութիւնը հարկ պիտի ըլլայ վաղ ընդ վոյթ յառաջիկայ գարնան կամ յաջորդին։ Եւ եթէ բարեբախտաբար յոյսերնի այն մինչեւ 1890, վտանգը տակաւին ակներեւ կ'ըլլայ, եւ Գերմանական Խորհրդարանը, մինչ այն է ակնեբեւ, սոսկալիս պիտի չնուազեցնէ իր զինուորական ոյժերը որ յայնժամ պիտի ըլլան գործունեայ վիճակի մէջ։

Բացարձակապէս չկայ պատճառ զինուորական ծառայութեան սահմանը եօթն տարուան բարձրացնելու փոխանակ երեքի, բայց եթէ զինուորական պետերուն զգալ տալու համար թէ աւելի անկախ են Խորհրդարանէն, եւ Իշխան Պիզմարք կ'ըսէ պարզապէս թէ այս է իր յամառութեան չարժառիթը։ Կը տեսնէ պարզ թէ եթէ Խորհրդարանը որոշէ զինուորական ծառայութեան պայմանաժամ երեք տարի, կրնայ որոշել մէկ տարի, եւ թէ եթէ ամէն տարի քուէարկութեան դնէ Բանակին թիւը, կ'իշխէ Բանակին վրայ, եւ որոշած է երբէք չթողուլ որ տեղի ունենայ այս բանը։ Իւր երկար բանախօսութեամբ կը յայտարարէ թէ Գերմանական բանակը պարտի ըլլալ կայսերական Բանակ եւ ոչ Խորհրդարանական։ Եւ վասն որոյ բոլոր անոր պահանջները չընորհուեցան բայ ի միոյն։ Կը մերժէ քուէարկեալ օրէնքը, կը լուծէ Խորհրդարանը եւ կը դիմէ ժողովրդեան՝ յայտնի սպառնալեօք թէ ինք քնաւ պիտի չհանդնայ մինչեւ անգամ անոնց որոշումները վերջնական։ Մեր նպատակն է պարզապէս ցուցնել թէ Բայսթակին մեծահամբաւութիւնը հայրենասիրական ղգացումէ զուրկ չէր, եւ թէ ինչ որ ըլլային անոր այլ եւ այլ չարժառիթները, կը պաշտպանեն նոյն իսկ Խորհրդարանական կեանքն ի Գերմանիա։ Զինուորաց համար քուէարկել նոյն է տուրքեր քուէարկելու հետ, եւ եթէ Գերմանական Խորհրդարանը ձայն ուենալու չէ կարգադրելու մէջ ո՛չ արոյ քանակութիւնը եւ ո՛չ ժամանակը որուն համար անոնք քուէարկուելու են, քնաւ չէ Խորհրդարան, բայց եթէ խորհող ժողով մը, որուն Թոյլ տրուած է խօսել, բայց մանաւանդ կերպով նշանակ է բռնաբռնութեան եւ մինչեւ իսկ պատժոյ — վասն զի Խորհրդարանի լուծնուն է տուգանք, քանի որ ծայրը տակի կը դպչի, — երբ կը խօսուի չափազանց յայտնի եւ բացորոշ կերպով։ Սխալիսի դիրք մը չէ այն որ որեւիցէ Խորհրդարան կարող ըլլայ ընդունել, բայց եթէ յետին աստիճանի հարկէ ստիպեալ, որ քնաւ եղած չէ այդպիսի հարկեցուցիչ ժամանակ մը քանի որ զինուորական ծառայութեան տարին քուէարկութեամբ երեքի որոշուած է, ինչպէս կը ցուցընէ նոյն ինքն Պիզմարք Իշխան։ Կ'ըսէ թէ աւելի զինուորի պէտք ունի հանդերձեալ պատերազմի մը համար, եւ Խորհրդարանը կ'ընդունի քուէարկութեամբ որ անոնք ծառայեն օրէնքին տրամադրած ամբողջ այդ ժամանակին մէջ։ Վասն որոյ ճգնաժամին պատճառը լեցուած է այն եղանակաւ որ կառավարութիւնը բաւական համարի, եւ սակայն Խորհրդարանը լուծուեցաւ։

ԿՈՎԿԱՍՈՒՈՒ ԴՈՒՌԸ

Մաքսիմ Կաղէք կը հրատարակէ քանի մը չատ հետաքրքրաշարժ մանրամասն պարագաներ Պաթումի քաղաքին եւ անոր նաւահանգստին վրայ։

Կը սկսի ըսելով թէ Պաթումի պատճառ նաւահանգիստ լինելէ դադրելու մասին Ձարին հրովարտակը հրատարակուեցաւ հոն անցեալ Յուլիսին, եւ թէ յայնժամ մեծ յուզում յառաջ բերած էր։ Այն ժամանակ որ Պաթումի հրատարակուեցաւ պատճառ նաւահանգիստ, 1878 ին, Թուրք բնակչաց մեծ մասը գաղթեցին անկէ Տրապիզոն, թողլով հոն 3,000 հոգի բնակիչ միայն, որ յայնմհետէ աւելցած է եւ հասած 10,000ի։ Ցոյն բնակիչք ամենէն չատ են, բայց հոն կան նաեւ Հայք մեծ թուով։ Ռուսք, թուով չոյժ սակաւ, անոյտ եղած են օտարականաց այլազան ամբոխին մէջ։ Պաթումի որ էր գուցա Ասիական քաղաք ասկէ ութ տարի առաջ, եղած է այժմ մասամբ իմն Եւրոպական քաղաք, թէպէտ տակաւին կը գտնուին հոն մզկիթներ եւ մզկիթի աշտարակներ։ Տուները կը չինուին Մարսիլիայէ բերուած վիայեէ կամ աղիւսէ, եւ աղնոց տանիքները կը չինուին չամախ ղինկով, պաշտպանելու համար տները քաղքին ընդհանուր խոնաւութենէն։ Սակայն նոր չինուած չէնքերուն, մասնաւորապէս մաքսատան եւ երկաթուղւոյ կայարանին, որ տեղւոյն ընտիր չէնքերն են, գործածուած է քար որ կը գտնուի այն կողմերը։ Գեղեցկագոյն թաղն է Նորաբիա, ծովուն եզերքը, գտլորեօք ծածկուած բլրի մը ստորոտը։ Անոր գլխաւոր տեղն է ճեմելիք մը ուր տեղացիք կ'երթան ճեմել եւ լոգնալ։ Ազատ Նաւահանգըստին պատերը երկու անչատ մասանց կը բաժնեն քաղաքը, մին միւսէն բոլորովին գատելով։ Անոնց միոյն մէջ կը տեսնուէր մեծ գործունէութիւն, իսկ միւսին մէջ, որ կը քաղկանայ քաղաքին արուարձաններէն եւ չրջակայ չէնքերէն, խաղաղութիւն եւ անդորրութիւն։ Ապրանաց գինեռն եւս յոյժ կը տարբերէին պատին երկու կողմը։ Ընդարձակ թաղերուն մէջ, ուր ցրիւ կը բնակին աղքատք, չատ վար եկին գիները։

Զեռաց աչխատութեան վարձը չատ բարձր է, չորեքպատիկը եւ մինչեւ իսկ հնգապատիկը գուա Ռուսիոյ քաղաքաց հետ բաղդատելով։ Հասարակ ծառայի մը վարձն է ամիսը 10էն մինչեւ 15 րուպլի։ Նոյն ժամանակը, այնպիսի անձինք որ չունին ոչ դրամագլուխ եւ ոչ վարկ, ամբողջ վաճառականութեան մենաշնորհը ձեռք են անցուցած, եւ ողողած են քաղաքը օտար առորին կարգի վաճառքներով։ Նշանաւոր պարագայ է որ եւ ոչ մի առեւտրական բարեհամբաւ ընկերութիւն, Ռուս կամ օտարական, հաստատած չէ ճիւղ մը Պաթումի ազատ նաւահանգստին մէջ։ Կեդրոնական վաճառանոցը սրճարան մի է որ կը նայի ծովուն։ Հոն տեղի ունեցած խօսակցութիւնք միայն Թուրքիոյ գործոց վրայ են։ Հոն կը լսուին միայն Թուրքիոյ սուրճ, եւ ուրիշ բան չծխուիր բայց միայն Թուրքիոյ ծխախոտ։ Բանտախաղ կը խաղան հոն բաց օդին մէջ։ չատ հասարակ եղած է այն, եւ մարդ պատած ժամանակը ամէն տեղ կը պատահի խաղացողներու։ Հակառակ ամենայն դժուարութեանց, Պաթումի ապագան յուսալից է ինչպէս իր նաւահանգըստին գերազանցութեամբ նոյնպէս եւ իր աչխարհագրական դիրքով։ Է Սեւ Ծովու լաւագոյն նաւահանգիստը։ Ձիւղ ծովերը 30է մինչեւ 50 գրկաչափ խոր է, եւ այնչափ ընդարձակ է որ հանգիստ կրնայ պարունակել տասնեւհինգ նաւ պատերազմական, բաց ի մեծ թուով վաճառականի նաւերէն։ Եւ ոչ իսկ պէտք է մոռնալ որ Պաթում կը գտնուի 800 վերստ երկայնութեամբ երկաթուղւոյ մը սկիզբը որ իրարու կը կպչէ երկու ծովեր եւ կը տեղափոխէ վաճառք ոչ միայն Պաքուէ եւ Թիֆլիզէ, այլ նաեւ Անդրկասպեան երկիրներէն։ Երկաթուղւոյն Բրատնովոսք-Մէրվ գիծը պիտի դրկէ անոր միջոցաւ մեծ քանակութեամբ բամպակ եւ մետաքս։ Արդէն Պարսկաստանէ ցորեն կ'երթայ հոն մեծ քանակութեամբ, նաեւ նաւթ Պաքուէ։ Կայ լինդիր չինելու ջրանց մը այս վերջին քաղաքէն սկսեալ, որով անոր նաւթը հոսէ անընդհատ իւր բլուած տեղէն դէպ ի նաւահանգիստը։ Արդէն իսկ պատրաստ կան չոգեշարժ մեքենայք եւ երկաթուղեայ կառքեր՝ կրելու համար առեւտրական կարեւոր այս ապրանքը որ օր ըստ օրէ աւելի չատ կ'ուզուի։ Կարելի է, մանաւանդ հաստատական է թէ Փոթիի ամբողջ վաճառականութիւնը որ իջնալու վրայ է, պիտի անցնի Պաթումի։ «Այսպէս,» կ'ըսէ Մաքսիմ Կաղէք, «Պաթումի, որ արժանապէս կը կոչուի Կովկասու դուռը,՝ զարգացումը բնաւ կախեալ չէ անոր ազատ նաւահանգիստ ըլլալէն։ Յուսալի է թէ անհատատ վաճառականները եւ անոնց ողորմելի վաճառքները որ կը բերուին հոն, չուտով ճամբայ պիտի բանան Ռուս վաճառականաց եւ Ռուս վաճառաց։» Կարելի է յուսալ նաեւ թէ քաղաքը որ գեղեցիկ դիրք ունի լերանց եւ անտառաց մէջտեղը եւ ծովեզեր վրայ, չատ հրապուրիչ պիտի ըլլայ եւ նպաստաւոր՝ օտար տեղեայ բնակիչներուն հոն հաստատման երբ անոր ճախինները ցամքեցուին։ Տեղւոյն Մալխինճաուրի հանքային ջրերն են հռչակաւոր։

ՄԱՔ ԱՏԱՄԻ ՀՆԱՐԱՒ ԹԻՒԸ

Գիւտ անմիջապէս կանգնեցունելու սրընթաց վազելու վրայ եղող նաւերը։

Անցեալ քանի մը ամսոց մէջ ամէն օր գործնական փորձեր եղած են նչանաւոր գիւտի մը, կը գրէ Սայընթիֆիք Ամերիքէն, որ կրնանք ըսել թէ արդի ժամանակուայ մեծագոյն գիւտ մին է, նկատելով դայն իբրեւ թէ օգտակար մարդկային կեանքին եւ թէ ստացուածոց նորա։ Գիւտ՝ որ սահմանակ է ընդունելի ընդհանրութենէն, որ պիտի տայ նոր մղում վաճառականութեան, աւելցունելով ապահովութեան նոր տարրեր ի նաւարկութեան, մեծ ընդարձակութեամբ վանճան տալով ծովու վրայ կենաց եւ ստացուածոց աճառոր վտանգաց եւ զոհերու որ կանխագոյն ժամանակաց հետ թշուառացուցած են մարդկային ազգը, դարման ընելով չարեաց որոց ընդդէմ ցարդ ի գործ դրուած հզօրագոյն չանք կարողագոյն հնարչաց եւ մեքենագործաց, ի դերեւ են եղած։

Գիւտը զոր կ'ակնարկենք, է նաւու տեսակ մը թեւեր հնարեալ (յԱմերիկա) Պրուքլինցի

ձեռն մաք Ատամէ, գիւտ՝ որով սրընթաց վազելու վրայ գտնուող նաւեր կարելի է կեցուցնել գրեթէ ի վայրկեան ժամանակի, անկախ անոնց չարժիչ զօրութենէն։ Ատով չատ մը ատելի չոյս ունար է կեցուցնել նաւը քան որչափ կ'ըննէ զօրաւորագոյն կաւեցուցիչը երկաթուղեայ կառախմբոյն։ Անցեալ հարիւր տարեայ մէջ առագաստաւոր նաւուց մեծ զարգացում տրուած է թէ՛ մեծութեան մասին եւ թէ՛ հանդերձանաց։ յորմէ հետէ չոգւոյ զօրութեամբ նաւարկութիւնն հնարուած է, չինուած են չքեղ եւ զօրաւոր նաւեր որոց նըմանը աչխարհ երազած անգամ չէր։ հնարուած են կենաց-նաւակներ, լուսատուներ եւ նշանք յօդնութիւն նաւարկողաց զարգացած են, նաւուց մէջ սենեակները կորգաւորեալ են, մարդկային հանճարը գործած է կարելի ամէն կողմ, նպատակաւ որ արդելէ արկածները եւ ազատէ կեանք։ Բայց մինչեւ այս օրս բոլոր այս չանքերը, բոլոր այս ծախքերը անպտուղ եղած էին ի մասին դըժնելու ազդեցիկ եղանակ մը ազատ կացուցանելոյ զարդ ծովային մեծադոյն արկածէն, այն է նաւուց ընդհարումներէն։

Երբ ընդհարմունք մօտալուտ են, թէ՛ ի մէջ նաւուց դէտերու հեզասահ ջուրց վրայ, թէ՛ լճերու կամ բաց ծովուն վրայ, օդը պարզ եւ կամ միգապատ եղած ժամանակ, սառնակոյտերու, աւազուտներու կամ ժայռից դէմ, տամուկն իրը գիպաց մէջ նաւարկողը կանխաւ կը տեսանէ վտանգը կարճ ժամանակ առաջ, ընդհանրապէս բաւական վայրկեաններ կամ դէթ քանի մը երկվայրկեան առաջ։ Ինչ մեծ օրինութիւն պիտի ըլլար եթէ ամէն նաւ կարելի ըլլար անմիջապէս կեցուցնել գիւտի մը չնորհիւ մինչ կ'ընթանայ արագաւան։ Այսպիսի գիւտ մը աննկարագրելի արժէք ունի երբ կ'արգելէ արկածը, եւ կը կապտէ ծովն իւր մեծադոյն զարհուրանաց մի քանիէն։

Այս է այն գիւտը զոր կը նկարագրենք։ Ինչպէս ըսինք քիչ մը առաջ, այժմ կը գործածուի այն, բացը դրուած է հատարակութեան առջեւ, եւ քննութեան եւ փորձոյ համար զոր կրնայ ընել ով ոք եւ ուզէ։

Գիւտը կը բաղկանայ զոյգ մը թեւերէ կամ լայն ղեկերէ, կցուած՝ մէյմէկ հատ նաւուն երկու քովերը ետեւի ծայրին մօտ։ Նաւուղիղը իւր տեղէն կամ այլ ոք յարմար տեղէ մը քաչելով կամ լծակ մը եւ կամ դպչելով կոճակի մը, այս թեւերն յանկարծ կը բացուին, ջուրը կը դիղոսի անոնց դէմը անադին զօրութեամբ, եւ նաւուն յառաջխաղացութիւնը կ'արգելուի գրեթէ ի վայրկեան ժամանակի մինչ տակաւին մեքենայք կը գործեն։

ԱՅԼԵՒԱՅԼՔ

ՔՆԱՐՋԻԿՆԵՐՈՒ ՎՐՁԱ։ Օտարոտի կ'երեւի երբ մարդ առաջին անգամ կը նայի խնդրոյն վրայ որ այնչափ չատ քիչ արկածներ կը պատահին քնաչրջիկներուն։ Շատ քիչ են համեմատաբար վտանգները որ տեղի ունենցած են կէս դարուն ընթացքին այս նչանաւոր վիճակին ենթակայ եղողներուն։ Թէ ինչու համար կ'ըլլայ այսպէս, անտարակոյս ան է պատճառը որ ենթական կը դտնուի կէս քուն վիճակի մէջ մինչ կը քալէ կը պտտի։ կը քննանայ այնչափ միայն որչափ մաս որ նորա ուղեղէն կը քնանայ։ Մնոր ուղեղին մնացած մասը արթուն է, եւ վասն որոյ աոուգիս չէ տարօրինակ բան որ քնաչրջիկը քալէ ղուշանալով եւ խոյս տայ վտանգէ, ընկերով բոլոր հարկաւոր գործերը վտանգէ զերծ լինելու համար մինչ երազելու հետ է ճիշդ ինչպէս քալելու հետ կ'ըլլայ։

Այս ենթադրութիւնը քաջայայտ է թէ կը պահանջէ չատ լեզուն բացատրութիւն այնպիսի արկածի մը վրայ որ մօտերս տեղի ունեցաւ եւ անով միեւնոյն քնաչրջիկ մը, այսինքն է՝ բաց պատուհանէ մը վար իյնալով։ Հաւանական չէ որ քնաչրջիկին երազին մէկ մասն եղած ըլլայ պատուհանէն վար իյնալը։ Սխալ մը կրնալու է քնաչրջիկին գործողութեան մէջ օրինակի վասն, դէպ աջ կողմը դառնալ փոխանակ ձախոյն սենեկէն դուրս եղած ժամանակը, եւ այսպէս փոխանակ դուռն երթալու՝ երթալ բաց պատուհանէն դուրս։ Ընդհանրապէս զգայարանները բաւական արթուն վիճակի մէջ կը գտնուին այնպէս որ քնաչրջիկը կարող կ'ըլլայ ընել մեզ նախազգուշութիւն ապահովութեան համար, եւ երբ կու գայ դէմ առ դէմ իւր կամքէն գուրս եղող գժուարութեան մը հետ, կ'արթննայ։ Պիտի ուզէինք գիտնալ աւելի քան քնաչրջիկին այս դէպքին վրայ որ մահոչամբ վերջացաւ, կարող բժիշկ մը որ ուսումնասիրած է այս հետաքրքրաչարժ ախտին պարագաները այս մասնաւոր օրինակին մէջ։ Եւ արդարեւ բժիշկ մը կանչուեցաւ։

Քնաչրջիկ եւ ոչ մի պարագայ պէտք չէ որ Թողուի առանց բժշկաց քննութեան եւ դարմանի։ Քնաչրջկութենէ կրնայ չատ դալ խելագարութիւն, վասն որոյ անոր սկզբնաւորութենէն ժամանակը չանալու է կասեցուցնել զայն։

ԹՅՇԿԻՆ ՎԱՐՁԸ ԱԶՆԱՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐԱԳԱՅԻՆ ՄԷՋ։ Այս օրերս կը հրատարակուի Գերմանիոյ բժշկական օրագրաց մէջ դէպք մը որ պատահեցաւ Պերլին, մարդու մը վրայ որ գընաց դարեջրավաճառանոց մը եւ հոն թունաւորեց զինք։ Մարդուն ատնուտերը դրկեց իւր աղջիկը կոչել բժիշկ որ ըրաւ ինչ որ կարող էր ընել մարդուն համար եւ դրկեց զայն հիւանդանոց։ Երբ առողջացաւ, մերժեց վճարել բժշկին վարձը ըսելով թէ ինք չէր ուզեր որ բժիշկը դարմանէր զինք։ Ոստիկանութիւնն եւս չուզեց կարգադրել խնդիրը, ինչպէս նոյնն ըրաւ նաեւ ատնուտէրը թէպէտ միայն 24 դահեկան կը պահանջէր բժիշկը։ Պերլինի «Բժշկաց Պաշտպան Ընկերութիւն»ը այն ատեն ձեռք առաւ խնդիրը եւ դատարան կոչեց ատնուտերը։ եւ թէպէտ խնդիրը դատաստանի տակ է աւելի քան չորս տարիէ հետէ, բժիշկը փոխանակ ընդունելու իւր 24 դահեկան առնելիքը, պարտական եղած է վճարել դատարանի ծախքը որ կը հասնի 283 դահեկանի։

ՓՇՐԱՆՔ

Լանտոնի Օքսֆըրտ փողոցին դլուխը պիտի կառուցուի երկաթ աչտարակ մը 440 ոտք բարձր, ի յիչատակ Վիքթորիա Թագուհւոյն յոբելեանին։

— Մարդկային մաղին դիմացկունութիւնը ապացուցանող նչանաւոր օրինակ մը մօտերս տեսնուեցաւ Բրիտանական Մուսէոնին մէջ, ուր դրուած է կեղծամ (սուտ մազ) մը որ վերջերս գտնուած էր Թէպէսի (յեգիպտոս) մահճանի մը մէջ, եւ զոր կը կարծուի թէ կը գնէր իւր գլուխը Եգիպտական քուրմ մը ասկէ ոչ նուազ քան 3,400 տարի առաջ։

— կարդինալ Սիմոր կրանցի, Հոնկարիոյ Առաջնորդը, որոյ քահանայ ձեռնադրութենէն յիսնամրոյդ տարեդարձը մօտերս տօնախմբուեցաւ մեծ չքեղութեամբ, է կոչկարի մը որդին։ Ի հարստադոյնն Հունկարիոյ եպիսկոպոսաց, որուն կէս մը յանդիմանական ոճով Պիոս Թ. Պապը Ընդհանրական Ժողովին մէջ, ըսաւ, «Դուն չատ հարուստ ես»։ կարդինալ Սիմորի ձեռքէն ընդունեց Ֆրանճ Յոզէֆ կայսրն Աւստրիոյ, Սբ. Ստեփանոսի թագը, 1867ին։

— Անդղիոյ պատերազմական պաշտօնէութեան ներկայացուած է նոր գիւտ մը, այն է լուսաւոր նպատակ (ռէֆլէկտէ) հրացանի, որ վեց ամսէ հետէ փորձի դրուած ըլլալով, հրաման տրուած է անկէ չինել։ Այս հանճարեղ գիւտին չնորհիւ յաղթուած է ի մեծ պատերազմի ժամանակ հրացանով նչան առնելու դժուարութիւնը։ Փոքրիկ ուլունք մը վրան լուսատու ներկով կը հատատուի հրացանի փողին առոր առջեւի նպատակին վրայ, ուրիշ մը եւս՝ետեւի նպատակին վրայ երբ գիչեր ատեն կը գործածուի պատասանել թշնամւոյն կրակին, եւ այսպէս անոնք կ'ըլլան երկու լուսաւոր նպատակներ։ Բայց խնդիրը կրնայ ունենալ երկու կողմ։ Ո՛չ ապաքէն լուսաւոր նպատակներ գործածելով իրենց հրացաններուն վրայ՝ գինուորականք ենթակայ պիտի ընեն գիրենք յաստակ հատկուելու թէ ուր կը գտնուին։

— Ռումանիոյ Թագուհին պատիւ կը բերէ իւր գահուն։ Ոչ միայն կը գնէ իւր գլուխը Թագ, այլ նաեւ կը դրէ ընտիր բանաստեղծութիւն, եւ այժմ գտա կու տայ դպրոցի մէջ։ Դոհ չըլլալով Պուքարէսթի տղկանց բարձրագոյն վարժարանին մէջ արդի գիտութեանց ուսուցանելու եղանակէն, կ'աւաչարկէ դաւանիօանել աչակերտաց ամէն չաբաթ ուսուցանելոյ սոյն նիւթին վրայ։ Արդէն իսկ դասկու տար քանի մը աչակերտաց, բայց այժմ Թագաւորը կը հաւանի որ նա նուիրէ գինք բոլորովին ուսուցչութեան։ Որովհետեւ բաւական գիտէ ուսուցանել, չէ հպարտ։

— 1879ին առաջ երբ Վիէննա քաղաքը իւր ջուրը կ'ընդունէր Դանուբ գետէն, ժանտախտը դրեթէ փոխադրական ախտ մը եղած էր հոն։ Այն տարին Վիէննացիք ջրի համար նոր միջոցներ գործածեցին, եւ այն ժամանակէն հետէ վարակած չէ վերոյիչեալ ախտին մէկ դէպքն իսկ։

— Քանի մը օր առաջ արտաքոյ կարգի պայթում մը տեղի ունեցաւ Եէյլ Քոլէճի Մուսէոնին մէջ։ Երբ օգնական բրոֆէսորայ մին հարթելու կ'աչխատէր ջայլեման մը կարծր ձուն որ նոր բերուած էր Հարաւային Ամերիկէէ, ձուին մէջինը դուրս պոռթկաց մեծ ուժգնութեամբ եւ բրոֆէսորին զարնուելով անդղայ դետին փռեց զինք եւ ազատեց ապոր հանդերձները։ Չուն տարիէ մը հետէ ճամբէ կու գար, եւ անոր խմորելէն յառաջ եկած էր կազ։

— Ի Լոնտոն Ծնունդէն անմիջապէս առաջ Մր. Ճորճ Հէրբըրն տուաւ իւր տարեկան ընթրիքը արձակեալ բանտարկելոց, որոյմէ աւելի քան 200 ներկայ կը գտնուէին։ Բոլոր ատոնք դատապարտուած էին, եւ ներկայ գտնուողներէն ոմանք դեռ նոր արձակուած էին բանտէն։ Մայրաքաղաքին չորս բանտերէն 20,524 չանցաւորք արձակուեցան անցեալ տարի։ Անոնցմէ 14,261 հոգի ընդունելին անոր նախաճաչի հրաւէրը, եւ 4,671 հոգի Գրինհաւտից ընկերութեան անդամ դարձուեցան։

— Ի Բարիզ թղթատար աղաւնւոյ կրթութիւնը այժմ մեծաւ խնամով յառաջ տարուած է, եւ վերջնադոյն վիճակադրութիւնք կը ցուցնեն թէ կը գտնուին 2,500 կրթուած ա-

զանխնդեր որ կրնան լուր տանել մայրաքաղաքէն թէ՛ ներս եւ թէ՛ դուրս ամենէն խիստ եղանակաց մէջ իսկ։ Անոնց մէջ կան որ վարժուած են երթալ մերձակայ ամրոցները եւ քաղաքները, եւ կան որ վարժուած են երթալ զաւառաց հեռաւոր մասերը։

—Մարդկային աչաց բիրը պարտէր ընդարձակիլ մինչեւ ունենար երկաթ ուժգնատեսութիւն որ կարող ըլլար հասկնալ այնչափ լոյս որչափ պիտի իյնայ Լիք հսկայակերպ հեռադիտակին մեծ ապակւոյն վրայ, որոյ շինուածքը մտադրեալ է աւարտելու ի պէտս Լիք Դիտարանին Քալիֆորնիոյ։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ

ԱՏԱԲԱԶԱՐԷ

ՉԷՐՔԷԶ ՊԷՅԵՐՆ ԵՒ ԱՆՈՆՑ ԳԵՐԻՆԵՐԸ

Այս ժողովուրդը որ 30 տարիէ ի վեր Ռուսաստանէն կը դաղթէ ի Թուրքիա, թէպէտ ընդհանրապէս կը կոչուին Չէրքէզ, զանազան ցեղերէ են, Աբազա, Չէրքէզ, Օսքհ, Շափսիխ, ա. հ., եւ իւրաքանչիւր ցեղ իւր մականունը կը յարգէ եւ անով կը պարծի։ Անոնք առանձին սովորութիւններով եւ ինչ ինչ մասամբ կը տարբերին, եւ ունին նաեւ յատուկ լեզու Չէրքէզն եւ Աբազան։ Վերոյիշեալ միւս ցեղերն այս երկու ցեղերուն լեզուն կը խօսին։ Բայց Չէրքէզն եւ Աբազան իրարու լեզու չեն հասկնար։ Կայուրիչ ցեղ մը եւս անոնց մէջ որ Մէրչան կամ Մէրչան կը կոչուին եւ կը համարուի անոնց մէջ ամենէն նշանաւոր ցեղը։ Այս ցեղն է արդարեւ նշանաւոր արական եւ իգական սեռին հասակաւն եւ գեղեցկութեամբ, եւ ուրիշ ցեղերու հետ երբէք խնամութիւն չըներ։ Այս ցեղին արք ունին Պէյ տիտղոսը, չափահաս կանայք՝ կոչանայ, եւ աղկունք՝ Չիչ, իբրեւ նշան մեծ յարգանաց եւ պատուոյ։ Եւ սոքա ընդհանրութենէն մեծ պատիւ կ'ընդունին։ Ամենց կանայք հազիւ երբէք իւրեանց զաւակներն անձամբ կը մեծցնանեն։ Ընդհանրապէս մեծացիչ մայրերու կու տան մեծ պարգեւներով հանդերձ։ Ծառ կամ թեթեւ աշխատութիւններէ ազատ են։ Գիւղացիներն մեծ պարտք կը սեպեն իրենց կատարել անոնց գործերն։ Իւրաքանչիւր գիւղ այս ցեղէն մէկն իրենց ղլուխ որոշած են, որ անոնց քաղաքական ամէն պիտոյիցն համար կ'աշխատի։ Այս Պէյերն ունին յատուկ հիւրանոցներ ուր մեծ պատուով կ'ընդունին հիւրերն։ Իւրաքանչիւր Պէյ ունի այր եւ կին դերիներ, որոնցմէ ոմանք զատ ընտանիք կազմած են եւ ոմանք են թափառական եւ անոնց երկրագործութեան եւ այլ հասուցիկ կէսն անոնց տերոյ կը վերաբերի։ Եթէ մէկուն հասոյթն իւր ընտանիքին չբաւէ, յայնժամ կը ստիպուի գողութիւն ընել։ Ձարպիկ գերիներ իւրեանց տերոյ հետ սակարկութեան կը մտնեն իրենց ազատութեանը համար մեծ գումար մը յատկացնելով, զոր հատուցանելով ազատութիւն պիտի չտեսնեն, եւ իւրեանց տիրոջմէն ազատութեան գիրն առնելով պիտի ըլլան ազատ արարած, միանգամայն հարուստ ու երջանիկ։ Գերիներէն ոմանք հնութեամբ կը ծառայեն, իսկ ոմանք կ'ապստամբին եւ հեռաւոր տեղեր խոյս կու տան, չափազանց աշխատութենէ կամ որեւիցէ խստութենէ զզուելով։ Բայց տերոջ ամէն աշխատութիւն եւ չանք ի գործ դնելով կը գտնեն զանոնք եւ ամենայն խայտառակութեամբ կը դարձունեն իւրեանց տեղերն։ Տեսրը ազատութեամբ կը ծախեն իրենց գերիներն եւ անոնց տղաքներն կամ աղջիկներն գնող վաճառականին հաճոյիցն համեմատ, եւ բազմաց խոյս տալուն պատճառն այս է։ Տեսրը երբեմն գերիներ ընծայ կու տան իւրարու։ Կան նաեւ սեւ գերիներ որք անընդհարին թիչուառ են, եւ իբրեւ անասուն մերկ եւ թիչուառ կը շրջին։ Սխալար Թովմասու վիպին մէջ պատմուած Դոմխին եւ Բրիւ Ապլային պէս ո՛րչափ թիչուառներ կ'ուզես, որոնք հեծեծանօք կ'անցուցանեն իրենց օրերն, եւ կը սպասեն մահուան որ չուտով գայ եւ ազատէն իրենց թիչուառութենէն։ Երբեմն Պէյեր անասերուն Չէրքէզներու վրայ կը բռնանան։ Խղճալիներ որ տարիներով աշխատած են ազատութեան համար եւ հազիւ կարող եղած են ազատուելու։ Ո՛հ, տար երբ կինք որ այս մարդիկ ճանչնային արարածոց արժէքն եւ իրաւունքն, եւ տային ազատութիւն իրենց գերիներուն, եւ յայնժամ զոհողութեանց եւ ազատութեանց մէկ մեծ պատճառն կը վերնար։

Ատաբազարու եղերքը Սագարիա գետին վրայ նաւի վրայ իրմիթճաճէ ջաղացք մը չինուած է որ ունի մէկ քար։ Գետը նաւուն երկու կողմը վայրաչէն մեծ անիւներ կը դարձունէ որոնցմով կը դառնայ աղօրիքն։ Այս ջաղացքը չինողներն են Բուժիլիցի գաղթականք որ գետին որ տեղն որ հաճելի թուի իրենց հոն կը տանին զայն, եւ չղթայով կը կապեն հաստատուն տեղ մը։ Այժմ գետին ջուրն սակաւ է։ Չդիտցուիր թէ Մարտ եւ Ապրիլ ամսոց մէջ գետին ամեն կատաղութեան ժամանակ կարող պիտի ըլլան պաշտպանել ջաղացքն։ Ալ գետն յայնժամ ամեն ծառեր յարդի չիւղի պէս կը քշէ եւ չատ անգամ կամուրջներուն գերաններն եղէգի մը պէս կը փշրէ, եւ կը քանդէ կամուրջներն։

Ատաբազարէն երկու ժամ հեռաւորութեամբ Գուրտպէյլեր Մահմետական գիւղն քիչ տարիներ առաջ հիւրանոց մը այրեցաւ. օտարական կին մը եւս որ հոն հիւր եղած էր՝ բոցերուն զոհ եղաւ։ Նոյեմբերի վերջերը սոյն գիւղն դարձեալ հիւրանոց մը այրեցաւ եւ բոցերուն մէջ մնաց օտարական ղուկաճի մը եւս։ Հասարակութիւնը ցարդ կը զարմանայ թէ ինչպէս կը պատահին մի եւ նոյն գիւղի մէջ այս դէպքերն։ Դարձեալ սոյն միջոցներուն Ատաբազարէն Գարակիւլէհան Մարտիրոս անուն մէկը Գարաքիչէկի կոմսերը Չէրքէզ եւ Քիւրտ գիւղերուն մէջտեղ մնացած եւ գիակին կէսմ միայն գտնուած է, բայց չարագործք ցարդ անյայտ են եւ կառավարութեան վտիճային խուզարկութիւններն ի դերեւ ելած են։

Յունուար 12ին երկու չերագործ եւ մարդասպան Չէրքէզներ վիրաւորեալ Ատաբազար բերուեցան։ Սօվուդ սուլթ եւ Օրման քէօխիւ Չէրքէզներն իսկ առնցմէ ձանձրացած էին, եւ անոնց ազաչանօքն Ատաբազարու կառավարութիւնը քալ ոստիկաններու ձեռամբ ձերբակալեց զանոնք։

Ատաբազար, Ա. ՄՆԱՑԱԿԱՆ ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ
Յունուար 29, 1887

ԳԸՆՃԸԼԱՐԷ

Փառք պատուական լրագրոյն Նոր տարւոյն 2027րդ. թուոյն մէջ անատորինգիր հաճակ մը կարդացինք, որ մեծապէս մեր ուշադրութիւնը դրաւեց։ Այդ յօդուածին մէջ Գրնճըլարի Տ. կարապետ քահանային ընթացքը կը պախարակուի, իբր թէ յիշեալ քահանան Լուսաւորչական կրօնքը դրժող մէկն է։

Նամակագիրն քանի մը բաներով պախարակած եւ պատժոյ արժանի նկատած է ղՏէր կարապետ, բայց չենք ուզեր ամենուն վրայ քննադատութիւն ընել։ Նամակագիրը կ'ըսէ որ նա տակէց քանի մը տարի առաջ Լուսաւորչական կին մը Բողոքականի մը հետ կը պսակէ ըստ Բողոքական դրութեան, եւ այդ Յիմնադիջ մէջ։ Ըստ յօդուածագրին Լուսաւորչական քահանայ մը Բողոքականի պսակ ընելու չէ։ Երկրորդ, Բողոքական ծնեալ զանակ մը Լուսաւորչականաց գերեզմանատունը չկրնար թաղուիլ։ քահանային այս գործերն Հայաստանեայց Եկեղեցւոյն հակառակ են, կ'ըսէ։

Իրողութիւնը սա է թէ, Տէր կարապետ գիւղիս բնակիչներէն մին երեք տարի առաջ Լուսաւորչական կնոջ մը հետ պսակեց, այն ատեն պաշտօնեայ չէունենալուս համար, եւ կարծելով թէ խարութիւն չպիտի ըլլայ մեր եւ ազգայնոց մէջ, այլ եւ միութիւն, առաջարկեցինք Տէր Կարապետին որ Աւետարանական դրութեամբ պսակէ. նա ամենայն սիրով ընդունեց եւ պսակն ըրաւ ի ներկայութեան քանի մը Լուսաւորչական եւ Բողոքական եղբարց։

Դարձեալ, Բողոքական եղբայր մը մկրտուած ննջեցեալ մանուկ մը ունէր, ննջեցեալին հայրը Տէր կարապետ հօր կ'առաջարկէ Լուսաւորչականաց գերեզմանատունը թաղել զնա։ Հայրը կ'ըսէ քահանային, «կ'ուզեմ որ զաւակը ձեր գերեզմանատունը թաղուի, թէպէտ ժողովարանը մկրտուած է եւ մենք գերեզմանատուն ունինք։» Քահանայն կ'ընդունի եւ երկուստեք հանգիստեամբ կը թաղեն։

Արդ՝ կը հարցնենք Փունջի յարգոյ նամակագրին թէ Բողոքականները Քրիստոնեայ չնկատեր որ քահանային ընթացքը կը պախարակէ։ Ինչ բանի մէջ կը կայանայ Քրիստոնէութիւն, հին աւանդութիւններէն մէջ։ Եթանի՛ թէ բոլոր կղերականներն Տէր կարապետին նման ըլլային, յայնժամ ի՛նչ երջանիկ վիճակ մը պիտի ունենար Հայոց ազգը։ Այսպիսի անձանց պակասութենէն է որ Հայ ազգը անջատեալ անձանօթ մնացած է Քրիստոնեայ ազգաց առջեւ։ Կը ցաւիմք ըսել որ նամակագիրն դիւղիս մէջ պատահած չոյժ անարգական եւ անվայել բաներուն աչք դոցելով, ասանկ անվնաս բաներու դէմ կը բողոքէ։ Զոր օրինակ, հետեւեալներն համառօտիւ յիշեմք. անցեալ բուն բարեկենդանին քանի մը Լուսաւորչականներ գիւղիս մէջ կեղծ քահանայ ըլլալով, սկիհ եւ բուրվառ ի ձեռին, պսակ, թաղում եւ մկրտութիւն ընելով, հարս փեսայ ըլլալով եւ չարականներ երգելով կը պտտէին գողոցներուն մէջ։ Ո՛րպիսի անարգանք եւ անպատուութիւն էր այս Եկեղեցւոյ, բայց եւ այնպէս նամակագիրն այս բաները անտես կ'առնէ։ Մինչ սոքա պախարակելի բաներ չեն, թող յարգոյ նամակագիրն ասոնք միտքը բերելով բաղդատէ եւ տեսնէ թէ Տէր Կարապետին կրօնք դրժելն եւ անպատիւ կ'ընէ ըսելն տղայական բան չէ։ Տէր Կարապետ արդարեւ արժանապատիւ քահանայ է, ոչ կրօնամոլ, այլ կրօնասէր, ոչ ազգատեաց այլ ազգասէր, ոչ խռովարար այլ խաղաղասէր, իւր պաշտօնին մէջ ժիր եւ իրաւունք ճանչցող։

Արդ՝ մենք Աւետարանականքս ամենայն ինքնեղութեամբ վաստաքող եւ աշխատող ենք դիւղիս մէջ Քրիստոնէութեան հաստատութեանը եւ անկարդութեանց բարձման. կը սիրենք Քրիստոնական միութիւն հաստատել մեր ու ազգայնոց մէջ։ Մենք ամենքս եղբայր ենք եթէ այս անկարգութիւններն վերնան։ Այժմ մենք լուսաւորեալ դարու մը մէջ կ'ապրինք, ուստի պէտք է որ թիւր գաղափարները ձգենք, եւ ուղիղն բռնենք։

Գրնճըլար, * * *
Յունուար 28, 1887

ՀԱՆԴԷՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Յունվ. 31 ըստ Յուն., և փետր. 12 ըստ Լ.ոպ., 1887

ԻՐԱՑ ՎԻՃԱԿՆ ՅԵՒՐՈՊԱ

Մարգարէք խաղաղութեան եւ մարգարէք պատերազմի երկոքին կը գտնեն հաստատութիւն իւրեանց տեսութեանց չաթթուս հեռագրաց մէջ։ Այսու տարբերութեամբ միայն որ առաջինք կրնան ցուցնել դոյզն ինչ բաց ի խօսքերէ, մինչ վերջինք կրնան ցուցնել նաեւ գործեր։

Գաղիոյ Նորհրդարանին մէջ երեսփոխան մը յայտնած ըլլալով թէ կ'ուզէր հարցում ուղղել կառավարութեան նկատմամբ իրաց վիճակին, Մ. Գոպլէ պատասխանեց թէ այս խնդրոյն վրայ վիճաբանութիւն անօգուտ է յետ խաղաղական յայտարարութեանց զոր թէ՛ Մ. ը Ֆրէսինէ եւ թէ ինք ըրած էին։ Եւ յարեց թէ Պերլինէ, Սբ. Բեզբուրկէ, եւ Վիէննայէ հասած տեղեկութիւնք կը յայտնեն թէ խաղաղական ղժացում կը տիրէ այս մայրաքաղաքաց մէջ։ Լորտ Սալզպըրի ծանոյց իւր պաշտօնակցաց թէ խաղաղական հաւատիք ընդունուած էին Գաղիայէ եւ Գերմանիայէ։ Կոմս Բաննօքի ըսաւ թէ Աւբստրիական կառավարութիւնը տակաւին կը յուսայ թէ խաղաղութիւնը պիտի պահպանուի, ըստ բաղձանաց համայն դահլիճներու։ Բայց այս հաւաստեաց գրեթէ բոլոր արժէքն ի բաց վանեց յարելով թէ յոյժ անսպասդ է իրաց ընդհանուր վիճակն յԵւրոպա։

Միւս կողմանէ ունինք զյայտարարութիւն Կոմս Ցոն Մ'ոլթքէի թէ իրաց վիճակը ծանրակշիռ է, եւ յօդուած մը Մ. Կազդոթի թերթին մէջ որ կ'ամբաստանէ թէ Գերմանիա Աւստրիոյ կողմն կը բռնէ ի վնաս Ռուսիոյ, եւ կը յորդորէ զՊիզմարք Իչխան զբաղիլ միայն ամրացունելով իւր գործը, եւ հրաժարիլ Եւրոպիոյ հրանդ տալու յառակնութենէն։ Ռուսիա եւ Աւստրիա երկոքին հետեւեցան Գերմանիոյ եւ արդիւնեցին ձիւրու արտածումն, եւ Գաղիական Նորհրդարանն ընդունեց առանց վիճաբանութեան երկու յաւելեալ վարկեր, մին 86 միլիոն ֆրանքի վասն բանակին, եւ միւսն 30 միլիոն ֆրանքի վասն նաւատորմղին։ Գերմանական պահեստի զօրքն, 73,000՝ վերստին 72,000 ի ըստ նախկին ծանուցման, արդէն զինուներքեւ կոչուած են, եւ սկսած են իւրեանց մարզանքն նոր հրացանով Երկուշաբթի օր։

Աւստրիական եւ Հունկարական պատուիրակաց ժողովոյն ինչպէս զուարթ է, թէպէտ Թոռականը դեռ չէ ծանուցուած, կը կարծուի թէ Աւստրիա պիտի խնդրէ 6 միլիոն ֆլորինի եւ Հունկարիա 4 միլիոն ֆլորինի յատուկ վարկ զինուորական պատրաստութեանց համար։ Լէվանդ Հէրբլ հրատարակեց Վիէննայէն ուղղեալ ուշագրաւ նամակ մը որ կ'ըսէ թէ երբ պատերազմի երկիւղը ծագեցաւ տեսնուեցաւ թէ պատերազմական պատրաստութիւնք յոյժ թերի են, Կոմս Պիլանտի, Պատերազմական նախարարին, անկարողութեան պատճառաւ։ Զկայինն պաշարք եւ այլ մթերք, հրացանք սուրերն էին, եւ ռազմամթերք անհնարին խառն, եւ հիւանդաց եւ զօրաց փոխադրութեան միջոց անկազմ։ Ասոր ծագեցաւ մեծ չտոյն անցեալ մի քանի չաթթուց մէջ։

Բեռլինի պաշտօնական թերթը կը հրատարակէ չրջաբերական մը որով կառավարութիւնը խիստ պատժոյ սպառնալիօք կ'արգիլու երկաթուղւոյ ընկերութեանց ո՛ եւ է անձի հաղորդել վիճակագրութիւն կամ տեղեկութիւն նկատմամբ կառաց թուոյն կամ ուղեւորութեան ուրիշ դիւրութեանց։

Մին իրողութեանց որ յառաջ կը բերուին իբրեւ հիմն պատերազմի անխուսափելիութեան, այս է թէ մինչ կրնայ ըլլալ որ Պիզմարք եւ Վիլհելմ կայսրը անկեղծաբար կը բաղձան խաղաղութեան, Գերմանիոյ զինուորական տարրը իրեն դլուխ ունենալով զԿոմս Ցոն Մոլթքէ եւ զահաժառանգ Իչխանը, կողմնակից է պատերազմի։ Հաւատալով թէ պատերազմն անխուսափելի է, սոքա կը ղգան թէ Գերմանիոյ յաղողութիւնն աւելի յուսալից է այժմ քան որչափ կրնայ ըլլալ մի քանի տարի անցնելէն ետեւ։ Որպէս կը գրէ Լէվանդ Հէրբլ թղթակիցը, Կոմս Ցոն Մոլթքէի խօսքերուն նշանակութիւնն է, — «Գաղիոյ հետ պատերազմի մը հետեւանաց պատասխանատու չեմ կրնար ըլլալ ասկէ 2 կամ 3 տարի ետքը, բայց կրնամ պատասխանատու ըլլալ վասն յաղթութեան այս տարի, — ուսաւ ընտրեցէ՛ք։»

Գերմանիոյ աչխարհավարութիւնն է ցուցնել զՀօր. Պուլանժէ իբրեւ վտանգաւոր մարդն։ Շատ ուշադրութիւն դրաւած է այս կէտին նկատմամբ յօդուած մը որ մօտերս հրատարակուեցաւ Պերլինի Բոռն թերթին մէջ։ Խմբագիրը կը հաստատէ թէ Հօր. Պուլանժէ այժմ ունի մեծագոյն ազդեցութիւն քան զոր Մ. Թիէր կամ Մ. Կամպէթա երբէք ունեցան, այլ թէ մինչ նա կարող է որեւիցէ վայրկեան պատերազմ յարուցանել, անկարող է խաղաղութեան ճամբան դարձունել Գաղիոյ ժողովուրդը։ Գալոնէ կ'ըսէ հաստատէ թէ եթէ Գաղիա մեծ պատրաստութիւն չունենայ պատերազմի, պատրաստութիւն ցուցանելով չզներ Գերմանիոյ որ Որհրդարանին ընդունել տայ իւր բանակի ԵօԹնամեայ Օրէնքը։

Թայմս թղթակիցը Փարիզէն զայրութիւ կը ժխտէ Գերմանական թերթերու ամբաստանական թելադրութիւնները։ Նա կ'ըսէ թէ Գաղիա անկեղծաբար կը բաղձայ խաղաղութեան եւ թէ Գերմանիա կը յարձակի Հօր. Պուլանժէի վրայ ի մի գուցէ նա հանուի իւր պաշտօնէն։ Թղթակիցն ըսել կ'ուզէ թէ Գերմանիա կը բաղձայ պատերազմի, բայց կ'ուզէ որ Գաղիա պատասխանատու ըլլայ անոր համար, եւ կը կարծէ թէ առաւել յոյս պիտի ըլլայ պատերազմի եթէ Հօր. Պուլանժէ մնայ զլուխ պատերազմական նախարարութեան։ Ուստի կը յարձակի անոր վրայ այնպիսի կերպիւ որ Գաղիացւոց հայրենասիրական զգացումը հարկադրէ զանոնք պահել զնա ի պաշտօնի։ Գալով Հօր. Պուլանժէի անձին, կ'ըսուի թէ քաջ է. «Այնչափ յիմար չեմ որ բաղձամ պատերազմի, եւ չեմ այնչափ նուազ Գաղիացի որ վախնամ անկէ։»

Երբ կը հաշուենք այս բոլոր յայտարարութեանց կարեւորութիւնը, պարտինք յիշել թէ Գերմանական ընտրութիւնք կը մօտենան եւ Պիզմարք Իչխան ամէն ջանք ի գործ պիտի դնէ որ կառավարութիւնը յաղթանակէ։ Եւ սակայն զայս, ի հաշիւ առնլով հանդերձ, կարողագոյն թերթերէն չատերը լի են երկիւղիւ։ Եւ ամենեքեան կը ղգան որ եթէ ծագի պատերազմ ի մէջ Գաղիոյ եւ Գերմանիոյ, գրեթէ անկարելի պիտի ըլլայ արդելուլ անոր տարածումն։ Ռուսական թերթեր կ'ըսեն թէ կարելի չէ թոյլ տալ որ Գերմանիա ջնջէ զԳաղիա, եւ Զուիցերիոյ եւ Պելճիքայի նըման փոքրիկ տէրութիւնք կը հետեւին սպառազինուելու վտանգաւոր նորաձեւութեան։

ՊՈՒԼՂԱՐԻԱ

Այս չաթթուս քիչ բան կայ ծանուցանելու նկատմամբ Պուլղարական խնդրոյն։ Պուլղարական Պատուիրակութիւնը այցելեց Բ. Դուռը որ Կիրակի օր երբ Մ. Քալչէֆ ներկայացուեցաւ Մեծ Եպարքոսին եւ Նախարարութեան իւր պաշտօնակցաց կողմանէ։ Երեքշաբթի օր Պատուիրակութիւնը Մ. Վուլքովիչի եւ Մ. Զանքոֆի հետ միասին ի ժողով գումարեցաւ ի ներկայութեան Մեծ Եպարքոսին եւ Խորհրդական Սրբին Է.փ. Տատեանի, եւ բանակցութիւնը տեւեց երեք ժամ։ Հինգշաբթի օր դարձեալ նիստ ունեցան, բայց հասարակութեան տեղեկութիւն տրուած չէ թէ ի՛նչ քանակցութիւն կատարուեցաւ կամ թէ ի՛նչ յոյս կայ համաձայնութեան։ Եթէ սոքա համաձայնին, Տէրութեանց դեսպանք ի Կ. պոլիս պիտի գումարին ի ժողով տեսնելու թէ անոնց համաձայնութիւնը յօսալից հիմ կրնայ ըլլալ վասն լուծման Պուլղարական խնդրոյն։

Սինոդով Թղթակիցը Սոֆիայէն կը գրէ թէ, Մ. Քալչէֆ հրահանգ ընդունած է թէ Պուլղարական Մեծ Սոպրանիէն լուծուած չէ այլ միայն անոր նիստերն ընդմիջեալ են, այնպէս որ կրնայ նիստ կազմել երբ հարկ ըլլայ։ Պուլղարական կառավարութիւնը հաստատութիւն չունի Մ. Զանքոֆի Կ. պոլիս կուզուելուն իրրեւ հաւասար օրինաւոր կառավարութեան ներկայացուցչաց։ Կառավարութիւնը կը յօժարի Ընդդիմակաց կուսակցութենէն անդամներ ընդունիլ նախարարութեան մէջ, բայց ոչ այնպիսի կերպիւ որ երկիրը յանձնուի անոնց քմահաճոյից։ Ինչ եւ ըլլան պարագայք, Ներքին Գործոց, Արտաքին Գործոց եւ Պատերազմական նախարարութիւնք պիտի չյանձնուին Զանքոֆեանց կամ օտարականաց։

Արդէն կայ երկիւղ որ բոլոր բանակցութիւնք անպտուղ ըլլան Ռուսիոյ հակառակութեան պատճառաւ։ Կ'ըսուի թէ Ռուսական դեսպան Մ. Նելիւոֆ յայտարարած է թէ Ռուսիա չընդունիր որեւիցէ խնամապետութիւն, եւ Նովոյէ Վրեմյա կ'ըսէ թէ մինչեւ իսկ եթէ ողջոյն խնամապետութիւնը Զանզոֆեանց յանձնուի, Ռուսիա չհաւանիր։ «Դիւանագէտք որ կը պատրաստուին ի ժողով գումարիլ ի Կ. պոլիս՝ պարտին հասկընալ թէ իւրեանց բանակցութեանց արդիւնքը ոչինչ պիտի ըլլայ եթէ կ'երեւակայեն թէ կարելի է ընել որ Ռուսիա նշանախեց մը իսկ եւս առնու ծրագիրէն զոր արդէն յառաջ բերած է, այն է՝ որ խնամապետութիւնը հրաժարի, եւ Իչխան ընտրուի ի ձեռն օրինաւոր Սոպրանիէի։ Այս է Ռուսիոյ վերջին խօսքը։» Նովոյէ կը կարծէ թէ «հնչակաւորն Սըր Ռիւթեամ Հուայթ իսկոյն պիտի լուծէ դեսպանախորհուրդը իւր վէրոյով։

Պուքրէշէ լուր կու գայ թէ Րումանական կառավարութիւնը ձերբակալած է Պուլղար փախստականները, Կրուէֆ եւ Պէնեէրէֆ, նաեւ Սերվիացի փախստականը Բարչիչ, եւ դրած է զանոնք իւր լեռնային բերդերէն միոյն մէջ։ Լէվանդ Հէրբլ կ'իմանայ թէ ուրիշ զբաղմոհ Պուլղար մը, Հարիւրապետ Վազոֆ, որ մօտերս Օտեսայէն Ադրիանուպոլիս եկած էր, եւ այդ քաղաքէն կը գրկէր ապստամբական տետրակներ ի Պուլղարիա, Օսմանեան իշխանութեանց կողմանէ հրաւէր ընդունած է մեկնիլ Ադրիանուպոլսէ։

ԱՐՏԱՓԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պրազիլի եղերայց մօտ երկու Անգղիական նաւեր բախնեցան եւ երկոքին ընկղմեցան։ Մին կը տանէր բազմութիւն զաղթականաց Աւստրալիա։ Գաղիական նաւ մը ազատեց

ասոնցմէ զոմանս, եւ հասալ Պահիա Յունվ. 31 ին, բայց առաւել քան 200 անձինք կորսուած են։

—Յունվ. 29 ին Գաղիական Խորհրդարանին մէջ վիճաբանութեան եկեղեցւոյ եւ կառավարութեան անջատման խնդիրը։ Մայրաչեզ երեսփոխանաց մին առաջարկեց ելեւմտացոյցէն ջնջել կրօնական Պաշտամանց այն է՝ կղերականաց թոշակներու յատկացեալ գումարը։ Մ. Կոպլէ առարկեց այս հիման վրայ թէ ցորչափ կը մնայ կրօնական Դաշնագիրն ի մէջ Պապին եւ Գաղիական կառավարութեան, անկարելի է ելեւմտացոյցէն ջնջել յիշեալ գումարը, եւ ուստի պատշաճ միջոցն է ոչ թէ հակառակիլ ելեւմտացոյցին, այլ բերել առաջարկութիւն մը վասն ջնջման Դաշնագրոյն։ Նա ըսաւ թէ կը հաւատայ որ յիշեալ Դաշնագիրն է «մին այն զօրագրոց որոց անհետանալն վճռուած է եւ որք արագ կը զիմեն իւրեանց վախճանին»։ Մ. Կոպլէ ինքն կը հաւանի եկեղեցւոյ եւ կառավարութեան անջատման, բայց կը կարծէ թէ ժողովրդական մեծամասնութիւնը դեռ պատրաստ չէ այդպիսի քայլ մը առնուլ։ Եվեւ մտացոյցէն յիշեալ գումարին ջնջման առաջարկութիւնը մերժուեցաւ Միապետականաց քուէից օժանդակութեամբ։

—Լուր հասաւ թէ Իտալական զօրաց խումբ մը չնչաչար յաղթուած է Հապէշներէ, եւ Իտալական յառաջապահ գունդեր հրաման առացած են ապաստանիլ ի Մասավա։ Իտալական կառավարութիւնը Խորհրդարանէն խընդրեց 5,000,000 ֆրանք օժանդակ զօրք ղրկելու համար, եւ ասոր ծագեցաւ բուռն վիճաբանութիւն մը որոյ մասին լիուլի տեղեկութիւն դեռ չէ եկած, բայց Հռովմէն փետր. 4 թըուականաւ ուղղեալ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ ի վախճանի կառավարութեան վրայ վստահութեան քուէ տրուեցաւ։ Եւ սակայն փետր. 8 թուականաւ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ նախարարութիւնը հրաժարած է։

—Անգլիական իշխանութիւնք ի Հնդկաստան փութով յառաջ կը տանին երկաթուղի մը մինչեւ Գանտահար Աֆղանիստան, բայց բնիկք Անգլիոյ դիտաւորութեանց վրայ կասկածելով յոյժ կը հակառակին։ Գանտահարի կառավարիչը հրաւիրած է վայրենի ցեղ խումբ մը որ քերդի մը վրայ յարձակելով սպաննեն հրամանատարն ոստիկանութեան որ ուղին կը պաշտպաներ։ Հրամանատարն այդ միջոցին քաջակայ գտնուած է, բայց երկաթուղւոյ աշխատաւորներէն իւր 100 անձինք ջարդուած են։

—Բորէայէն հասած վաւերական լուրեր կը հաստատեն թէ Անգղիացիք Բորթ Չամիլթընի եկեղեցի յանձնած են զայն Քորէացի։

—Նիւ Եօրքի նաւահանգստին նաւարանին մէջ մի քանի հազար աշխատաւորք գործադուլ ըրած ըլլալով Յունուար ամսոյ վերջին շաբթուան մէջ, մի քանի չոգենաւերու ղրկըուիլն յապաղեցաւ, բայց գործադուլ ընողներու տեղ ուրիշ աշխատաւորք գիւրաւ գտնըուեցան։ Մինչ չոգենաւուն մին ճամբայ կ'ելլէ նէր նաւահանգստէն, անոր մէջ ուժանակի փամփուշտ մը պայթեցաւ բայց բարեբաղդաբար քիչ վնաս տուաւ։ Կը կարծուի թէ գործադուլ ընողներու գործ էր այս։

—Մարոզդոյի Սուլթանը յայտարարած է թէ պիտի չատրաստէ առեւտրական նոր դաշնագիրն Անգղիոյ, Գաղիոյ, եւ Գերմանիոյ հետ, մինչեւ որ չկարգելուին զեղծմունքը որ կը ծագին քնիկներու օտար Տէրութեանց պաշտպանութիւն վոյիելէն։ «Միացեալ Նահանգաց կառավարութիւնը դեռ նոր չնչեց զնիկներու պաշտպանութիւն ի Մարոզդոյ եւ այլուր,» կ'ըսէ Թրքի թղթակից մը։ Չենք գիտեր թէ թղթակցին տեղեկութիւնն ուղիղ է, եւ թէ, եթէ այդպէս է, Ամերիկեան կառավարութեան այս որոշումը կը պատճառէ նաեւ իւր հպատակաց ի Թուրքիա։

—Մր. Սթանլի Փետր. 3 ին Գահիրէէն դէպ ի Սուէզ ուղեւորեցաւ, ուստի պիտի մտնէր նաւ Զանզիպար երթալու համար։ Իւր հետ կ'առնու 61 սեւամորթներ, որոց ներկայութիւնը Թիւնը վատահութիւն պիտի ներշնչէ Էմին Փաշայի հրամանին ներքեւ գտնուող սեւամորթ զօրաց։ Մր. Սթանլի կ'ըսէ թէ իւր արշաւանքին նպատակն է տանիլ պաշար, հագուստ եւ ռազմամթերք Էմին Փաշայի, բայց եթէ Էմին Փաշա կը բաղձայ մնալու Ուասոլէ, ինք կրնայ դիւրաւ բերել ընա հանդերձ բոլոր ծերերով, կիներով, եւ տղաքներով ծովեզերքը։ Ա.զատարար խմբին մարդոց ամբողջ թիւը պիտի ըլլայ 1,000 է 1,200, եւ հաւանական թէ խումբը պիտի երթայ Դոնկոյի ճամբով, ըստ որում Մր. Սթանլի աւելի կ'ընտրէ զայդ։

—Եւրոպոյի ասպնջականց վտանգին կարեւոր նչանները մին յիշած չենք մեր գլխաւոր յօդուածին մէջ։ Անցեալ չաբթու եւրոպական բոլոր Սակարանաց մէջ արժէթղթոց գիները մեծ անկումա կրեցին։ Փետր. 4 ի Թրքի կ'ըսէ. «Երեկ բոլոր օրը Սակարանին մէջ կար ընդհանուր յոզում որ գրեթէ խուճապի հասնելու չատ էր։ Մեծ տեսութիւնք ի մասին եւրոպական ցամաքի գործոց, որպէս եւ արժէթղթոց գիներու անկումն օտար Սակարանաց մէջ, պատճառ եղան որ ընդհանուր գիներ բաւական իջան։» Այս անկումէն եւ տեւ գիները սակաւ մ'ինչ բարձրացան եւ յետոյ դարձեալ դէպ ի ներքեւ կրեցին։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սուտանէն հասած վերջին լուրեր գոհացուցիչ են։ Չ'ակնկալուիր թէ Սուտանցիք այլեւս պիտի քալեն դէպ հիւսիս, եւ Եգիպտական կառավարութիւնը որոշած է բառնալ առեւտրոյ արգելքն ի մէջ Սուտանի եւ Եգիպտոսի, որ այսչափ ամիսներէ ի վեր հաստատուած էր։

—Անցեալ չաբթու Ուրբաթ օր Յունուարի նոր Պատրիարքն ընտրելու համար Համագումար ժողովն ի նիստ գումարեցաւ ի Պատրիարքարան, եւ քուէարկութիւն ըլլալով տեսնըուեցաւ թէ 17 ընտրելեաց մէջ քուէից առաւելութիւն ունեցող երեք ընտրելիք են՝ նախկին Պատրիարք Յուլկիմ Գ., Դեր. Տիոնէսիոս, Մեթրոպոլիտ Ադրիանուպոլսոյ, եւ Միտիլիի Մեթրոպոլիտը։ Այնուհետեւ Սուրբ Սինոդի անդամք առանձին ժողով կազմեցին ընտրել երեք ընտրելեաց մին, խնդրելով Ասուծոյ առաջնորդութիւնը։ Սինոդին քուէարկութեան մէջ Դեր. Տիոնէսիոս ստացաւ 17 քուէից 11ն, եւ յայտարարուեցաւ ընտրեալ։ Նոր Պատրիարքը պիտի կոչուի Տիոնէսիոս Ե.։ Կառավարութիւնը հաւանած է սոյն ընտրութեան, եւ Ադրիանուպոլսէն ի Կ. պոլիս Նորին Սրբազնութեան ուղեկցելու համար սահմանուած պատուիրակութեան արամադրութեան ներքեւ դրած է յատուկ կառախումբ մը։

—Ատապազարի մօտ Սպանձա գիւղը նըշանաւոր մի տունը հրդեհ ծագելով նորա երկու դասերք բոցերուն զոհ գացած են։

—Լէվանի Հերալտ կը գրէ թէ Բ. Դուռը խնդրած է իւր դեսպաններէն որ կը գտնուին ի Փարիզ, Պերլին, Վիէննա, եւ Սբ. Բետերբուրգ պարբերական մը որ ըստ կարելւոյն չուտ իրազեկ կարող հաղորդէ տեղեկութիւն նկատմամբ պինուորական վիճակին այն Տէրութեան որոնց քով դեսպան ղրկուած է։

—Հաչուուած է թէ Զմիւռնիոյ բնակչաց թիւն է 186,510, — 89,000 Իսլամ, 65,000 Յոյն (որոց 25,000ը Յունական հպատակ են), 17,000 Հրեայք եւ 4,000 Հայք։ Օտար բնակչաց մէջ ի մասին բաղմութեան Յոյներէն եաքը կու գան Իտալացիք, որոց թիւն է 6,400։

—Սուեւտական Սենեկի Թերթը կը գրէ թէ մինչ բոլոր ուրիշ Տէրութիւնք կ'արգելուն ձիերու արտածումն իւրեանց երկիրներէն, կայսերական կառավարութիւնն ընդ հուպ պիտի վերցունէ ձիոց արտածման արգելքը պատատի գաւառէն ուր հաստատուած էր մի քանի ամիս ի վեր։

—Վեհ. Սուլթանը Մեծ Եպարքոսին եւ Սրտաբոյն Դռոցց նախարարին յանձնած է իբրեւ յանձնախումբ ի քննիս առնուլ եգիպտական ընդիրը Սըր Հ. Տ. Ռոլֆի հետ։ Սոյն յանձնախումբ առաջին նիստ ունեցաւ երկուշաբթի օր։

—Տիգրանակերտի պաշտօնական Թերթը կը գրէ թէ Զէրքէզ ասպետաց խումբ մը Իսկենտէրունէ ի Տիգրանակերտ անցող ճամբան բռնած է եւ անցնող կարաւանները կը կողոպտէ։ Անցեալ ամսոյ սկիզբը մինչ սոյն ասպետք Անցեալ ամսոյ սկիզբը մինչ սոյն ասպետք կը յարձակէին Հալէպի վաճառականաց խմբի մը վրայ, 6 ոստիկանք հասան եւ կռիւ մը եղաւ ի մէջ ասոնց եւ ասպետաց։ Ասպետաց երկուքը եւ ոստիկանաց հրամանատարը զարնուեցան, եւ մնացեալ ասպետք փախան։

—Կ'ըսուի թէ ընդհանուր ծրագիրն զոր Սըր Հ. Տ. Ռոլֆ կըներկայէ Եգիպտոսի Անգղիացոց կողմանէ գրաւումն դադարեցնելու համար, է չեզոքացունել երկիրը։

—Ըստ Լէվանի Հերալտի Պատերազմական նախարարութիւնը կարեւոր պայմանագիր մը կնքած է Զորեքշաբթի առաւօտ, որոյ վանն պիտի հատուցուի երկու միլիոն Օսմ. ոսկի, բայց 20 ա. տ. (առ հարիւր) միայն անմիջապէս հատուցանելի է։ Նախարարութիւնը պայմանագրոյն կատարման համար կարեւոր գրամական կարգադրութեանց ձեռնարկած է։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անգղիոյ ելեւմտից նախարար Մր. Կոշըն վերջապէս Խորհրդարանի անդամ եղած է, եւ կը ներկայացունէ Լանտոնի մէկ մասը։

—Գաղիական Խորհրդարանին մէջ կրօնական Դաշնագրոյն համար կազմուել յանձնախումբը 9 ի դէմ 11 քուէիւք ընդունած է եկեղեցւոյ եւ կառավարութեան անջատման սկզբունքը։

—Գերմանիոյ կաթոլիկ եպիսկոպոսք արգելած են իւրեանց կղերն մասնակցիլ ընտրական պայքարին եթէ պիտի հակառակին պինուորական Եօթնամեայ օրինաց։

—Իտալական Խորհրդարանն ընդմիջած է իւր նիստերն մինչեւ ցվախճան նախարարական տագնապին։

ԱԶԳ

ԵՒԱՄՍԵԱՅ ԱՂՕՔԻ ԺՈՂՈՎ

Ա.ետարանական քերց եւամսեայ աղօթքի ժողովը պիտի ըլլայ յառաջիկայ Զորեքշաբթի (Փետր. 4/16), Պայպըր Հասուղի մասրան մէջ ի ժամ 8 ըստ Թրքաց։

Ժողովին պիտի առաջնորդէ քարոզիչ պաշտօնեայ մը։

ԱՐԺԷԹ ԴՐԱՄՈՑ
Յունվ. 31/12, 1887

Գանա (կարմ վճրլ.	14 31	Բաւմ. երկ. բաժին	32 25

ԴՐԱՄՔ, Օսմ. լիրան 100է

Մէճիտիէ	107	Բուսիոյ բոլ	90 20
Մէճիտիէ	98 10	Նաբոլէոն	87 28
Պէլիէ	102	Գրիմիջ	51 20
Ալթընըտ	102	Անդլ. լիրա	110 25

Մահէթ Թղթդր. 9 80

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱԿՈԲ ՊՈՅԱՃԵԱՆ
Ֆիննաճանճրյար եօգուրդը, Ամերիկան խաճ